

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXI. • August 2023 • Číslo 8

**Ženy
v Povstaní**

**Holandský
výcvik
ženistov**

**Summit
vo Vilniuse**

**Vojaci
a august
1968**

**Kadeti
v lete**

Veliteľské zhromaždenie

Dni s Leopardom

Po trojročnej prestávke sa v Trenčianskych Stankovciach uskutočnil 8. ročník Tankových dní Laugarício – Deň s Pozemnými silami OS SR. Veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach predstavil verejnosti tank Leopard 2A4. V jednotlivých ukázkach svoju techniku a spôsobilosti predviedli zástupcovia 14. tankového práporu Trebišov, 65. prieskumného práporu Prešov, 13. mechanizovaného práporu Levice, 5. delostreleckého pluku Rožňava, 91. ženijného pluku Sereď a ďalších útvarov. 51. krídlo Prešov s vrtuľníkom UH-60 Black Hawk predviedlo súhru s vojakmi pozemných síl. Nechýbali ani vystúpenia Vojenskej polície, Čestnej stráže či Vojenskej hudby OS SR. Podujatie zabezpečovali príslušníci Brigády spoločnej podpory Trenčín a 71. prpv Trenčín, z velenia pozemných síl najmä plukovník Ondrej Vaško a podplukovníčka Lenka Mjartanová. V historickej časti sa pod organizačným vedením Klubu vojenskej histórie Laugarício predstavili domáce i zahraničné kluby vojenskej histórie.

Jozef Žiak • Foto: autor

Vážení čitatelia, niektoré ľudské generácie sú postavené pred ťažkú úlohu brániť svoju krajinu so zbraňou v ruke. Ľudia dokážu vzdorovať aj silnejšiemu a početnejšiemu agresorovi, ak ich spája spoločná myšlienka, odhodlané velenie, nájdú sa odvážni bojovníci a medzinárodná pomoc. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že predchádzajúce vety opisujú aktuálne dianie

okolo nás. V skutočnosti je naša prítomnosť spojená s minulosťou oveľa viac ako si uvedomujeme.

Pred 79 rokmi, večer 29. augusta, vypuklo Slovenské národné povstanie pripravované odbojovým Vojenským ústredím a Slovenskou národnou radou. Myšlienka obrany Slovenska voči agresorovi spojila v roku 1944 ľudí bez ohľadu na politické či náboženské presvedčenie. Povstalecká 1. čs. armáda na Slovensku pod velením generálov Jána Goliana a Rudolfa Viesta mala 60-tisíc vojakov a okolo 12-tisíc partizánov. V zákopoch stálo vedľa Slovákov 33 národov a národností. Povstanie dostalo medzinárodné uznanie aj zahraničnú vojenskú pomoc od spojencov – ZSSR, Veľkej Británie či USA. V septembri a októbri 1944 povstanci viac-menej úspešne vzdorovali jednotkám nacistického Nemecka. Na bojiskách ako Strečno, Telgárt či Ostrô sa ukázali schopnosti a hrdinskosť slovenského vojaka. Odpor vyčerpaných povstalcov sa skončil akoby symbolicky 28. októbra 1944. Napriek smutnému koncu sa Povstanie stalo jednou z najvýznamnejších udalostí slovenských dejín.

Múzeum Slovenského národného povstania rok čo rok zabezpečuje oslavy SNP. Rovnako aj v roku 2023 na 29. augusta pripravujeme zaujímavé podujatie. Nosnou časťou osláv bude pietna spomienka a po nej program pre širokú verejnosť. Prezентujeme činnosť nášho múzea a ďalších organizácií Ministerstva obrany SR. Chýbať nebudú ani statické a dynamické ukážky Ozbrojených síl SR, klubov vojenskej histórie a modelárov. Súčasťou celého sviatočného dňa bude bohatý kultúrny program, ktorý vyvrcholí vo večerných hodinách koncertom Štátnej opery Banská Bystrica. Srdečne všetkých pozývame. Veríme, že aj tento rok sa nám spoločne podarí dôstojne si pripomenúť ľudí, ktorí bojovali za našu slobodu.

Marian Uhrin
riaditeľ Múzea Slovenského národného povstania

ČÍSLO MESIACA

Vďaka podporným fondom Foreign Military Financing získajú Ozbrojené sily SR **160** ľahkých taktických vozidiel JLTV 4x4 Oshkosh v hodnote takmer **190** miliónov dolárov.

4

8

14

16

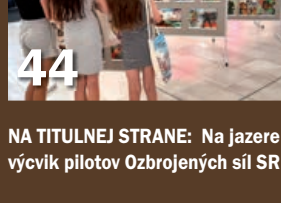
31

34

36

44

- 4 Summit NATO vo Vilniuse
- 8 Letný výcvik kadetov
- 14 Slovenskí ženisti v Holandsku
- 16 TÉMA: Veliteľské zhromaždenie
- 22 Hypersonické zbrane
- 24 Každý chce CV90
- 26 Zbrojárska veľmoc Južná Kórea

- 28 Pomocníčky partizánov Zuzana Petreje a Emília Kompišová
- 31 Špecializovaný výcvik pilotov
- 32 Rozpad rakúsko-uhorskej armády na Slovensku
- 34 Atletický míting P-T-S na štadióne Dukly
- 36 Morálna devastácia armády ako súčasť okupácie
- 42 Hybridné hrozby
- 43 MILITARY ENGLISH: From Vilnius with commitments
- 44 Výstava Vojaci očami detí
- 46 Povstalecké boje o stredné Pohronie
- 47 Partizáni s preukazom

NA TITULNEJ STRANE: Na jazere Guláška sa konal špecializovaný výcvik pilotov Ozbrojených síl SR • Foto: Ivan Kelement

Spojenci na summite schválili nové obranné plány, ktoré generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg označil za najkomplexnejšie od studenej vojny, zamerané na dve kľúčové hrozby – Rusko a terorizmus, ako ich definuje aktuálna Strategická koncepcia NATO.

V reakcii na radikálne sa meniace bezpečnostné prostredie sa spojenci zhodli na významnom posilnení kolektívnej obrany. Ide najmä o schopnosť Aliancie rýchlo reagovať od prvého momentu krízy a v ešte väčšej miere posilniť spojenca, ktorý sa dostane do ohrozenia.

Z pohľadu Slovenska bolo kľúčové opätovné potvrdenie, že členské štáty budú pokračovať v posilňovaní a zvyšovaní pripravenosti už existujúcich mnohonárodných bojových zoskupení pôsobiach v rámci východného krídla NATO (v súčasnosti je ich osem), ktoré sa v prípade potreby budú môcť zväčšovať z praporov na úroveň brigád. V Litve zaznelo, že Mnohonárodnú bojovú skupinu NATO na Slovensku posilnia členovia španielskych ozbrojených síl. „Sme veľmi radi, že Španieli sa rozhodli posilniť predsunutú prítomnosť NATO v Slovenskej republike. Je to potvrdenie odhodlanosti našich aliančných partnerov brániť každý centimeter spojeneckého územia a tiež solidarity spojencov s krajinami na východnom

krídle NATO. Ide tiež o jasný dôkaz, že na našich spojencov sa môžeme spoľahnúť,“ uviedol minister Sklenár.

Jednou z hlavných tém bola otázka budúceho členstva Ukrajiny v Severoatlantickej aliancii. Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg vyjadril trvalú podporu Ukrajine a uistil prezidenta Volodymyra Zelenského, že Aliancia je odhodlaná prijať Ukrajinu. Predstavil nový program praktickej pomoci Ukrajine, ako aj zriadenie Rady NATO – Ukrajina a zjednodušený postup na získanie členstva. Ukrajina dostane pozvánku vtedy, keď sa spojenci zhodnú, že splnila podmienky na zaistenie interoperability, reforiem bezpečnostného sektora a princípov demokracie.

Predstavitelia členských krajín vo Vilniuse potvrdili očakávanie, že Švédsko bude už čoskoro prijaté za plnohodnotného člena. V tejto súvislosti ocenili dohodu medzi švédskym premiérom a tureckým prezidentom.

Aliancia potvrdila nový akčný plán na podporu obranného priemyslu. Výrobné kapacity budú postupne rásť, aby spojenci mali vždy prístup ku všetkým spôsobilostiam potrebným na plnenie úloh Aliancie. Predpokladom na to je aj záväzok, že členské štáty vyčlenia zo štátnych rozpočtov na obranu minimálne dve percentá hrubého domáceho produktu ročne.

Minister obrany Martin Sklenár sa spolu s prezidentkou SR Zuzanou Čaputovou a šéfom rezortu diplomacie Miroslavom Wlachovským v dňoch 11. a 12. júla zúčastnil na summite NATO v litovskom Vilniuse, kde padli významné rozhodnutia, ktoré zásadne ovplyvnia budúcnosť fungovania Aliancie.

Na uplynulom summite vo Vilniuse sa podarilo potvrdiť aj dohodu o zavedení rotačného systému PVO – teda posilnenie protivzdušnej a protiraketovej obrany NATO, čo je veľmi dôležitá správa pre ochranu nášho vzdušného priestoru. Tento rotačný model by mal nahradiť doterajší systém závislý od bilaterálnych dohôd, pričom po novom bude reagovať na požiadavky vrchného veliteľa NATO (SACEUR) s primárnym zameraním na východné krídlo Aliancie s tým, že systémy PVO budú nasadzované podľa ich dostupnosti prioritne na miestach, kde je ich prítomnosť najviac potrebná.

Bez zabezpečenia obrany neexistuje prosperita ani suverénny štát. Výdavky na úrovni aspoň dvoch percent hrubého domáceho produktu sú nevyhnutným záväzkom predovšetkým voči našej bezpečnosti, našej krajine a jej obyvateľom. Po návrate zo summitu vo Vilniuse to zdôraznil minister obrany Martin Sklenár. „Budovanie obrany SR bolo roky na okraji záujmu, čomu zodpovedali aj investície, v praxi vlastne okliešťovanie spôsobilostí ozbrojených síl, znižovanie stavov personálu aj infraštruktúry, ignorovanie modernizácie infraštruktúry a techniky. Aj napriek intenzívnej snahe je deficit v tejto oblasti stále obrovský. Nejde o súťaž priorít, ale o existenčnú podmienku každého štátu, pretože argu-

ment je jasný – kým nie je bezpečnosť, nie je ani nič iné,” uviedol minister. Riešením obrany štátu nemôže byť len pasívne prijímanie garancií Severoatlantickej aliancie. „Byť súčasťou najsilnejšej obrannej aliancie sveta je nesmiernou výhodou. Aktuálna situácia za našimi východnými hranicami to jasne podčiarkuje. Každá reťaz je však taká silná, ako jej najslabší článok, preto zanedbávať investície do obrany je hazard nielen s našou bezpečnosťou. Členstvo v NATO je okrem výhody aj zodpovednosťou,” dodal. Neinvestovať do obrany v aktuálnej situácii rovnako, ako v rokoch 2008 – 2014, keď už bolo možné predvídať vývoj bezpečnostnej situácie, by bolo nanajvýš nezodpovedné. Krajiny, ktoré pociťujú hrozbu zo strany Ruskej federácie silnejšie, lebo s ňou susedia, alebo majú ešte horšiu historickú skúsenosť ako Slovensko, jednoznačne tvrdia, že 2 % HDP na obranu je málo. Pobaltské krajiny smerujú k 2,5 či 3 %, Poľsko dokonca 5 % HDP. Investície do obrany sú v tomto zmysle záväzkom voči našim vojakom a vojačkám na dôstojné podmienky pre službu vlasti. Chránia bezpečnosť nášho štátu a každého z nás, preto nie je na mieste spochybňovať potrebu skvalitňovania podmienok ich výkonu služby.

Foto: NATO

Vo Vilniuse vztýčili vlajku z Bachmutu

Summit NATO sa konal na pozadí pokračujúcej ruskej agresie voči Ukrajine, ktorá výraznou mierou ovplyvňuje bezpečnostnú situáciu na celom kontinente. Stal sa tak symbolom spojeneckej solidarity s najviac exponovanými členmi NATO.

Summit nadviazal na výsledky minuloročného stretnutia v Madride, kde Aliancia prijala viaceré významné rozhodnutia reagujúce na ruskú agresiu. Išlo o prijatie novej strategickej koncepcie, posilňovanie obranyschopnosti východného krídla, pozvanie Fínska a Švédska do NATO a pomoc Ukrajine. Vo Vilniuse boli prijaté ďalšie zásadné rozhodnutia týkajúce sa kolektívnej obrany. Ide hlavne o nové regionálne obranné plány umožňujúce rýchle posilnenie východného krídla NATO v prípade eskalácie napätia. Spojenci sa dohodli aj na novom, ambicióznejšom záväzku v oblasti obranných investícií. Rozhodlo sa o posilnení praktickej a politickej podpory Ukrajiny a bol definovaný proces smerom k jej budúcej členstvu v NATO. S príspevkom generálneho tajomníka NATO došlo k dohode medzi Tureckom a Švédskom a odblokovaniu prístupového procesu Švédska do NATO.

Odradenie a obrana

Regionálne obranné plány schválené vo Viliusie predstavujú novú generáciu plánov NATO. Stavajú na existujúcich strategických plánoch a plánoch pre špecifické vojenské domény. Reagujú na dve hlavné hrozby voči Aliancii: Rusko a terorizmus, v súlade s 360-stupňovým prístupom Aliancie, čo znamená schopnosť reagovať voči

gujúcej na základe indikátorov a varovaní bude Rusko riskovať útok. Je to najlepší spôsob ako zabrániť vojne medzi Ruskom a NATO.

Viac než akékoľvek predošlé plány od konca Studenej vojny prepájajú obranné a operačné plánovanie NATO. Predstavujú základ pre rozvoj a posilnenie spojeneckých síl, adaptáciu veliteľskej štruktúry a sú funkčne prepojené s novým modelom síl. Ten má Aliancii poskytnúť 300 000 vojakov vo vysokej pripravenosti. Na tomto základe prebieha príprava mechanizmov a podmienok na rýchle rozšírenie existujúcich mnohonárodných bojových skupín na východnom krídle na mnohonárodné brigády. Predpokladom rýchleho nasunutia síl je vytvorenie potrebných veliteľských a podporných prvkov, rozmiestnenie výzbroje a zásob a príprava nevyhnutnej infraštruktúry.

Dve percentá sú základ

V nadväznosti na rozhodnutia prijaté vo Vilniuse Aliancia vyvinie úsilie, aby boli plány vykonateľné čo najskôr v plnom rozsahu a plynule nahradili existujúce plány postupnej reakcie aktivované vo februári 2022. Obranné plány sa budú postupne revidovať a zdokonaľovať podľa potreby. Budú základom pre taktické plány a rozvoj spôsobilostí členských štátov vrátane Slovenska.

Dôležitou oblasťou je protivzdušná a protiraketová obrana (PVO) východného krídla. Tá bude po novom zabezpečovaná na základe rotačného modelu. Nedostatkové spôsobilosti PVO budú rozmiestňované podľa prioritných požiadaviek najvyššieho veliteľa spojeneckých síl v Európe (SACEUR). Systémy PVO sú drahé, je ich nedostatok a dlho sa vyrábajú. Odstránenie ich nedostatku bude prioritou pre celú Alianciu, vrátane Slovenska, v najbližších rokoch.

Naplnovanie potrieb zabezpečenia obrany je podmienené primeranými finančnými zdrojmi a tiež robustným a odolným obranným priemyslom. Základom je ambicióznejší záväzok v oblasti obranných investícií, teda vynakladať minimálne dve percentá hrubého domáceho produktu na obranu ročne. Spojenci, ktorí dlhodobo zanedbávali investície do obrany, budú musieť investovať viac. Viac než 2 % HDP na obranu si od spojencov bude vyžadovať aj plná implementácia rozhodnutí v oblasti odradenia a obrany. Už tento rok jedenásť spojencov vrátane Slovenska dosiahne dve percentá a budúci rok ich bude oveľa viac. Za tento rok to znamená reálny nárast o 8,3 % vo výdavkoch na obranu v rámci európskej časti NATO a Kanady. Aby sa tieto zdroje vynaložili čo najefektívnejšie, spojenci prijali Akčný plán obrannej výroby. Ten by mal zjednodušiť a sprehľadniť procesy obstarávania a redukovat prekážky obchodu s obrannými produktmi, ako aj obranným investíciám vo vnútri Aliancie.

Podpora Ukrajine

Summit vo Vilniuse v otázke Ukrajiny má tri hlavné výstupy: definovanie procesu smerujúceho k budúcemu členstvu Ukrajiny v NATO, záväzok pokračovať v praktickej podpore Ukrajiny a vznik Rady NATO-Ukrajina.

Bol dosiahnutý značný pokrok v postupovom procese Ukrajiny do NATO. V roku 2008 Aliancia ponúkla Ukrajine členstvo, ale teraz sa lídri dohodli aj na konkrétnom postupe. Spojenci sa dohodli, že proces prijímania Ukrajiny do NATO bude skrátený vynechaním Akčného plánu členstva ako podmienky vstupu do Aliancie. Ukrajina preto

„Summit vo Vilniuse priniesol takú úroveň ochrany a bezpečnosti, akú sme dosiaľ pre našich občanov nikdy nemali.“

Zuzana Čaputová
prezidentka SR a hlavná veliteľka
Ozbrojených síl SR

získa pozvánku keď sa spojenci zhodnú na jej vydaní po splnení podmienok členstva a ratifikujú toto rozhodnutie vo svojich krajinách.

NATO bude naďalej poskytovať Ukrajine nesmrtiaci materiál prostredníctvom Komplexného balíka podpory; smrtiacu výzbroj dodávajú jednotliví spojenci bilaterálne na základe vlastného rozhodnutia. Súčasťou praktickej podpory za účelom ďalšieho zbližovania Ukrajiny s Alianciou budú aj aktivity v oblasti prestavby ukrajinského bezpečnostného a obranného sektora a smerom k interoperabilite s Alianciou. Vyjadrením vyššej kvality vzťahov s Ukrajinou je vytvorenie Rady NATO-Ukrajina (NUC). Ide

o platformu na podporu politického dialógu, kde sú si spojenci a Ukrajina rovnocennými partnermi. Ukrajina tak získala možnosť aj sama iniciovať rokovanie NUC napríklad v prípade potreby konzultácií. Rada bude slúžiť na spoločné usmerňovanie spolupráce a procesu smerujúceho k riadnemu členstvu v Aliancii.

Ide o prvý summit, na ktorom sa zúčastnilo Fínsko ako členský štát. Dohoda medzi generálnym tajomníkom NATO, Tureckom a Švédskom naznačuje, že budúceho summitu by sa v rovnakom postavení malo zúčastniť aj Švédsko. Fínsko a Švédsko boli po desaťročia neutrálnymi štátmi a ich vstup poukazuje na nenahraditeľné záruky, ktoré NATO poskytuje svojim členom.

Význam pre Slovensko

Zo slovenského pohľadu bol summit vo Vilniuse veľmi úspešný. Potvrdil zameranie Aliancie na kolektívnu obranu. Regionálne obranné plány ju výrazne posilňujú. Spolu s prípravou dohôd a plánov na rozšírenie – v prípade potreby – mnohonárodnej bojovej skupiny na našom území na brigádu, sa výrazným spôsobom posilňuje naša obrana a bezpečnosť. Vytvorenie rotačného modelu PVO bude dopĺňať proces výstavby našich národných spôsobilostí PVO.

Rozhodnutia zo summitu predstavujú značné požiadavky na rozvoj našich ozbrojených síl a infraštruktúry. Bude potrebné pokračovať v prezbrojovaní, intenzifikácii výcviku a zvyšovaní pripravenosti našich dvoch brigád pozemných síl, ktoré tvoria súčasť zostavy jednotiek pre naplnenie regionálnych plánov.

Sekcia obrannej politiky MO SR
Foto: NATO, TASR, MO SR

Letný výcvik kadetov Akadémie ozbrojených síl

Prázdniny na horách

Kadeti tretieho ročníka Akadémie ozbrojených síl generála M. R Štefánika v Liptovskom Mikuláši zbierali cez leto praktické vojenské skúsenosti vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch v Malých Karpatoch na západe Slovenska. Ich mladší spolužiaci zasa v domácom prostredí Liptova.

Časť tretiakov plnila strelecké úlohy na pechotnej strelnici, ďalší sa usilovali vyčistiť po streľbe zbrane a tretia časť venovala svoje úsilie čo najrýchlejšiemu rozobrať a zloženiu samopalu vz. 58. Horúce slnečné lúče a teploty poriadne nad tridsiatkou z nich postupne vysávali silu. A to ich plnenie náročných taktických úloh pod vedením skúsených inštruktorov z 12. mechanizovaného práporu Nitra ešte len čakalo.

Najťažší oriešok

Veliteľ ročníka a zároveň sústredenia kadetov vo VVP Turecký vrch major Ján Jurčák, ktorý práve ukončil svoju prácu ako riadiaci strelieb, konštatuje: „Pozitívne pociťujem snahu kadetov zvládnuť všetky nástrahy výcviku. Nemajú väčšie problémy so zvládnutím taktických úloh. Problémy sú skôr s ich fyzickou pripravenosťou. A vysoké teploty ju teraz poriadne preverili. Ale je to aj o psychike. Takéto sústredenie je veľmi dobrým prostriedkom na budovanie vojenského kolektívu, pocitu zodpovednosti za kolektív.“ Hovorí, že uzlové body výcviku sú nakrúcané pomocou dronu. „Na záver sústredenia im ukážeme, ako si počinali, čo robili dobre, čo zle,“ dodáva major Jurčák. Pred príchodom do mikulášskej akadémie pôsobil v útvaroch 2. mechanizovanej brigády Prešov, môže preto porovnávať.

Podľa neho je asi najťažšou úlohou vybudovať v kadetoch pocit zodpovednosti za svoju prácu veliteľa jednotky. Aj preto sa počas celého výcviku striedajú vo veliacich pozíciách. „Učíme ich, aby si uvedomili, že keď prídu do útvaru a dostanú svoju prvú jednotku, tak značná časť ich podriadených bude nielen oveľa skúsenejších, ale aj starších ako oni. Aby potom vedeli správne reagovať na túto situáciu. Teraz to majú uľahčené, že velia svojim rovesníkom,“ hovorí veliteľ sústredenia.

Aj kadetka 3. ročníka Emma Hunková priznáva, že asi najťažšie je vybudovať si v sebe pocit zodpovednosti za zverený vojenský kolektív. „Už nejde o to či danú úlohu zvládnem ja, ale ako dokážem viesť a motivovať jednotku,“ konštatuje 22-ročná rodáčka z Prievidze. Podľa vlastných slov ju už od malička zaujímalo vojenstvo. Študuje zbraňové systémy, zbrane a ich časti a špecializáciu podvozky. Jej kolega Dávid Kupecký má 22 rokov a pochádza z Novej Dubnice. Hovorí, že v rodine má vojenské povolania a preto ho to po maturite na strojníckej priemyslovke v Dubnici nad Váhom lákalo do vojenskej akadémie. Študuje smer zbrane a zbraňové systémy, špecializáciu zbrane. Na svoje pôsobenie v ozbrojených silách sa teší. Tuší však, že najťažším orieškom bude velenie budúcim podriadeným.

Stále sa zlepšovať

Na Liptove prebieha príprava končiacich druhákov. V priestoroch kasárenského areálu Mokrad' ich má pod palcom veliteľ ročníka major Michal Frič. Kadeti rozdelení do niekoľkých skupín plnia pod vedením vlastných inštruktorov a inštruktorov z 11. mechanizovaného práporu Martin rôznorodé taktické úlohy. Na ploche nástupísk, v zastavaných objektoch, v blízkom lesíku. Inštruktor ročníka nadrotmajster Pavol Sekan vedie študentov od ich príchodu do akadémie. „Pozorujem ich postupný progres a teší ma, že majú snahu sa stále zlepšovať. Tí, čo snahu a vôľu nemali už nie sú medzi nami,“ hovorí a dodáva, že stále musia pracovať na zvýšení svojej fyzickej kondície. To sa podľa neho ukazuje aj pri taktickom výcviku. Nadrotmajster Dušan Veselovský je už tretí rok inštruktorom v AOS. Predtým dlhé roky pracoval v Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin. Bol inštruktorom v poddôstojníckej akadémii. Čo dnes čaká skupinu kadetov pod jeho velením? „Plnenie ofenzívno-defenzívnych aktivít. Úlohou jedného družstva bude vybudovanie obrany a druhé bude viesť útok s úplnou prípravou. Teda od prieskumu, presunutia sa, lokalizácie

nepriateľa až po manéver. Buď sa rozhodnú pre priamy útok, alebo obchvat. Veliteľ pri plnení spomínanej úlohy rozdelí aj zadania pre jednotlivé tímy. Jeden bude viesť odpúťavacu paľbu, druhý bude robiť spomínaný manéver s cieľom zničiť nepriateľa,“ približuje nadrotmajster Veselovský.

Pocit zodpovednosti

Pripomína, že u druhákov je cieľom výcviku postupne sa vžívať do pozície veliteľa. Učili sa niesť zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Vedeli riadiť celé družstvo pri plnení jednotlivých úloh. A ako im to ide? „S prístupom kadetov som spokojný. Samozrejme, chýbajú im praktické skúsenosti, ale sme tu od toho, aby sme ich naučili,“ hovorí nadrotmajster Veselovský. Zároveň pripomína, že počty inštruktorov v akadémii sú veľmi malé a zďaleka by nepostačovali na zabezpečenie plnohodnotného výcviku kadetov. Preto víta pomoc 11. mechanizovaného práporu Martin. S týmto názorom súhlasí aj major Frič, ktorý pred príchodom do akadémie roky plnil úlohy práve v spomínanom martinskom útvere.

„Ročník je naozaj početný a preto ho musíme aj v rámci výcviku deliť na dve skupiny. Napríklad pri streľbách jedna časť strieľala na strelnici a druhá v podmienkach AOS v našom simulačnom centre na virtuálnej strelnici,“ vysvetľuje major Frič. Medzitým smerujeme do lesíka. Major len tak mimochodom prehodí, že ešte nedávno sa tu motal medveď. Množstvo kadetov, ktorí sa v priestore pohybujú, však maca svojím pohybom dávno vyhnalo.

Jednotka systematicky prehľadáva les, aby našla nepriateľa. Medzi kadetmi je aj budúca logistka Evelína Bobušová. Rodáčka z Dolných Naštíc v okrese Bánovce nad Bebravou je v rodine bielou vranou. Ako prvá sa vybrala do vojenského prostredia a dodnes svoje rozhodnutie neľutuje. V inej situácii je jej kolega Jakub Soľus. Ten sa pre vojenskú dráhu rozhodol najmä pod vplyvom brata, ktorý pôsobí v 5. pluku špeciálneho určenia Žilina.

Jozef Žiak • Foto: autor

Aktualizujeme vojenskú prípravu

odboru bojovej prípravy Veliteľstva pozemných síl Trenčín, bol trikrát nasadený v Afganistane, veliteľom Tímu pre integráciu síl NATO (NFIU) na Slovensku a napokon pôsobil ako náčelník J-7 GŠ OS SR.

Vojenský program predstavuje samostatný, systematický a účelne organizovaný proces prípravy budúceho dôstojníka na vojenskú kariéru. Ako do tohto systému zapadá sústredený poľný výcvik kadetov, čo je jeho hlavným cieľom?

Prvého apríla nahradil doterajšieho prorektora pre vojenské veci AOS plukovníka Ľubomíra Mattu, ktorý zastával funkciu od roku 2013, plukovník Štefan Acsai. Má za sebou bohatú vojenskú kariéru. Rodák zo Želiezoviec okrem iného velil 11. mechanizovanému práporu Martin, 12. mechanizovanému práporu Nitra, bol náčelníkom odboru plánovania a riadenia operácií 1. mechanizovanej brigády Topoľčany, náčelníkom

Rektorovi AOS zodpovedám za plnenie úloh vojenského programu. Posledná aktualizácia spomínaného programu bola urobená v roku 2019. Je to vlastne súbor vojenských vzdelávacích a výcvikových činností uskutočňovaných mimo akreditovaného študijného programu. Jeho úspešné absolvovanie je podmienkou ukončenia štúdia na AOS. Letná praktická príprava kadetov sa uskutočňuje formou sústredného poľného výcviku v prvom, druhom a treťom ročníku. Kadeti 4. ročníka pôsobia počas neho vo funkciách riadiacich zamestnaní a zdokonaľujú si svoje riadiace a veliteľské schopnosti. Výcvik je vyvrcholením celoročnej prípravy kadetov počas zamestnaní z vojenského programu. Sú prakticky preskúšaní z tém, ktoré počas daného ročníka preberali. Hlavným cieľom je zdokonaľiť kadetov v základných bojových zručnostiach vojaka a v schopnosti veliť postupne malej taktickej skupine, družstvu a čate.

Čo je nosným programom jednotlivých ročníkov?

V prípade kadetov 1. ročníka je cieľom precvičiť ich vo funkcii veliteľa tímu a družstva. U kadetov 2. ročníka zasa precvičiť ich v plnení stanovených úloh počas riadenia družstva a čaty. U kadetov 3. ročníka sa usilujeme zdokonaľiť ich metodické schopnosti, potrebné na riadenie malých taktických jednotiek počas výcviku v poľných podmienkach, ako aj metodicky správne riadiť činnosť podriadených počas praktického výcviku. V prípade kadetov 4. ročníka je cieľom preveriť ich v plnení stanovených úloh vo funkciách riadiacich zamestnania na stupni veliteľ čaty.

V minulosti sa časť praktickej prípravy uskutočňovala v priestoroch Centra výcviku Lešť. Po príchode a dislokácii MN BG SVK ste museli hľadať iné možnosti. Kde ste ich našli?

Situácia s výcvikovými priestormi je zložitá. Každoročne stúpa počet kadetov, čo prináša zvýšené nároky na logistiku. Teda na zabezpečenie ubytovania, stravovania, prepravy aj munície. Z tohto pohľadu boli pre nás priestory Centra výcviku Lešť najvhodnejšie. Pre prítomnosť mnohonárodného zoskupenia NATO sme museli hľadať iné možnosti. Preto v súčasnosti praktický výcvik kadetov uskutočňujeme v priestoroch akadémie, v objekte Jamník (Mokrad'), v posádkovom cvičisku Sučany – Turany, v posádkovej strelnici Horná Mičina a vo VVP Turecký vrch.

Ako sa darí implementovať poznatky z výcviku do ďalšieho roka?

Po každom výcviku robia riadiaci zamestnania zber zistených poznatkov. Potom ich analyzujú a rozoberajú s podriadenými počas vyhodnotenia výcviku. V tomto procese zohrávajú neoceniteľnú úlohu okrem interných inštruktorov aj externí inštruktori z útvarov ozbrojených síl. Veľkým prínosom pre nás je aj činnosť príslušníkov Simulačného centra CV Lešť, ktorí nám poskytujú odbornú a technickú podporu počas výcviku. V súčasnosti prebieha proces revízie vojenského programu. Jeho cieľom je aktualizovať programy tak, aby reflektovali na súčasné trendy a vývoj aktuálnej situácie v oblasti vojenstva. Podieľajú sa na tom nielen príslušníci AOS, ale aj experti z ozbrojených síl.

< ANKETA >

Letný sústredený poľný výcvik kadetov AOS znamená úspešné zavŕšenie ročníka. Tak je to aj v prípade druhákov a tretiačkov, ktorí cvičili v objekte Jamník (Mokrad') na Liptove a vo VVP Turecký vrch. A čo si na výcviku cenia najviac?

Emma Hunková, kadetka 3. ročníka:

„Každé letné sústredenie nás posúva o krok ďalej v našej vojenskej odbornosti. Inak to nie je ani v tomto roku vo VVP Turecký vrch. Začínali sme streleckou prípravou, pokračujeme taktikou, chýbať nebude RCHBO a na záver nás čaká dvojdnové prežitie. Okrem pokroku v týchto oblastiach výcviku pomáha letné vyvedenie aj lepšiemu stmeleniu kolektívu. Veď sme spolu takmer tri týždne, 24 hodín denne.“

Dávid Kupecký, kadet 3. ročníka:

„Na týchto letných výcvikoch si v praxi preverujeme všetko, čo sme sa teoreticky naučili počas dvoch semestrov. Praktické zamestnania sú predsa len zaujímavejšie. Len si človek musí zvyknúť na vojenský režim, ranné vstávania, rozcvičky, ale aj na to, že výcvik neprebíha len keď je pekne, slnečno, ale v každom počasí. Aj keď prší, či fúka. Strelby dopadli pre mňa celkom fajn. Aj keď stále je čo zlepšovať.“

Sarah Bedušová, kadetka 2. ročníka:

„Letná príprava mi dáva veľa. Cítim, že odborné rastiem nielen ja, ale celý kolektív sa viac dávame dohromady. Musím priznať, že výcvik nie je vždy ľahký, ale baví ma. Aj keď postupne sa na nás predsa len podpisuje únava. Ale asi najťažšie je velenie, schopnosť prevziať zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Veľa razy zisťujeme, že nie sú vždy najlepšie. Ale som rada, že skúsení inštruktori z 11. mechanizovaného práporu Martin nám všetko vysvetlia. Trpezlivo ukazujú čo máme robiť, ale najmä čo nemáme, aké chyby robíme. Získali sme napríklad aj cenné poznatky, ako postupovať pri boji v zastavanej oblasti.“

Jakub Soľus, kadet 2. ročníka:

„Pri výcviku sa presvedčame, že ľahšie je plniť úlohy ako člen tímu a oveľa ťažšie veliť tímu, prijímať včas a správne rozhodnutia. To je asi najdôležitejší poznatok. Vo velení sa postupne sriedame. Okrem dobrej fyzickej pripravenosti si úspešné plnenie tejto úlohy vyžaduje aj dobrú psychickú pohodu. Aby nás, ako mladých, začínajúcich veliteľov zbytočne pri našich rozhodnutiach nerozhodili rôzne maličkosti. Praktické zamestnania v teréne sú vždy zaujímavejšie ako v učebni. Ale pri nich zisťujeme, že napríklad v taktickej oblasti sa veru máme ešte čo učiť a zlepšovať.“

Major Ján Jurčák, veliteľ ročníka Gerlach a sústredenia vo VVP Turecký vrch:

„Cieľom je čo najreálnejšie priblížiť kadetom 3. ročníka výcvik, ktorý sa uskutočňuje v útvaroch OS SR. Vypomáhajú nám skúsení inštruktori 12. mechanizovaného práporu Nitra pod vedením kapitána Róberta Pataya. Práve ich prítomnosť je výborným oživením výcviku, lebo prinášajú najnovšie skúsenosti a poznatky z reálneho života v jednotkách. Kadeti 3. ročníka úspešným zvládnutím poľného výcviku zavŕšia prvý stupeň vysokoškolského štúdia v AOS Liptovský Mikuláš. V septembri nastúpia do druhého stupňa.“

Rezort prijal ponuku na JLTV 4x4

Rezort obrany prijal ponuku americkej strany na obstaranie 160 ks ľahkých taktických vozidiel JLTV 4x4 spoločnosti Oshkosh v hodnote takmer 190 mil. dolárov z podporných fondov Foreign Military Financing. Po predchádzajúcom súhlase vlády to 20. júla podpisom potvrdil minister obrany Martin Sklenár v prítomnosti veľvyslanca Spojených štátov amerických Gautama Ranu tiež predstaviteľov výrobcu. JLTV 4x4 spĺňa všetky kľúčové požiadavky OS SR: vysokú mobilitu, balistickú a protiminovú ochranu, palebnú silu, moderné interoperabilné komunikačné systémy a možnosť dodávok v relatívne krátkom čase. Ozbrojené sily získajú vozidlá v dvoch variantoch s guľometom (s diaľkovo ovládaným zbraňovým systémom CROWS a s osádkovým zbraňovým systémom) spolu s logistickým zabezpečením vo forme dodávok náhradných súčiastok, špeciálnych technických prostriedkov, výcviku a servisu v roku 2025.

Foto: Ivan Kelement

SOV je veľkou pridanou hodnotou

Minister obrany SR Martin Sklenár navštívil 17. júla Spoločné operačné veliteľstvo (SOV) v Banskej Bystrici. Zaujímal ho stav infraštruktúry, priebeh rekonštrukčných prác, ako aj denná rutina príslušníkov, ich úlohy a potreby. Minister poďakoval príslušníkom SOV za odvedenú prácu a kvalitné plnenie úloh. V nadväznosti na summit NATO vo Vilniuse sa minister zaujímal aj o regionálne plány Aliancie, pričom vyzdvihol dôležitú úlohu SOV pri ich zavádzaní do praxe. V súvislosti s obnovou infraštruktúry je pre SOV aktuálnou výzvou revitalizácia sídla na ulici Československej armády – historickej budovy postavenej v roku 1938.

Foto: Ivan Kelement

► Božena pomáha Ukrajine

Výrobcu diaľkovo riadených odmínovacích systémov Božena, spoločnosť Way Industries sídliacu v Krupine, navštívili 14. júla minister obrany Martin Sklenár a minister zahraničných vecí Miroslav Wlachovský s cieľom informovať sa

o kapacitách a možnostiach podpory. Ministri zdôraznili, že rezorty diplomacie a obrany sú pripravené poskytnúť slovenským podnikom obranného priemyslu doma aj v zahraničí potrebnú podporu, aby dokázali pružne reagovať na zvýšený dopyt.

► Certifikát pre LOTN

Štátna akciová spoločnosť Letecké opravovne Trenčín ako jediná organizácia na Slovensku v oblasti letectva získala certifikáciu na modernizáciu avionických a elektrických systémov. Osvedčenie udeľuje Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA) so sídlom v Kolíne nad Rýnom. Oprávnenie umožňuje spoločnosti vykonávať významné zmeny avionických a elektrických systémov, konkrétne ide o komunikačné systémy, diagnostické a zobrazovacie vybavenie lietadiel, navigačné systémy a systémy sledovania a zaznamenávania dát.

► Návšteva vo Zvolene

Minister obrany Martin Sklenár 17. júla navštívil 2. brigádu vzdušných síl Zvolen. Spreádzali ho generálny riaditeľ sekcie majetku a infraštruktúry MO SR Ján Bučan a zástupca veliteľa vzdušných síl brigády generál Pavol Tököly. Veliteľ 2. brigády plukovník Miroslav Mišovic oboznámil ministra so štruktúrou brigády, hlavnými modernizačnými úlohami, prezentoval pohotovostný systém vzdušných síl, jeho prepojenie na integrovaný systém protivzdušnej obrany NATO a úlohy zvolenskej brigády v tomto systéme.

Minister obrany SR a mesačník OBRANA
vyhlasujú
pre študentov stredných a vysokých škôl

XIX. ROČNÍK

LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

POVIEDKA alebo ÚVAHA
v slovenskom jazyku
na tému

„OBRANA VLASTI JE POVINNOSŤOU A VECOU CTI“

(Ústava SR, článok 25/1)

súťažné kategórie **STREDOŠKOLÁCI** a **VYSOKOŠKOLÁCI**
rozsah od **1 000** do **5 000 ZNAKOV** (vrátane medzier)

Súbory vo formátoch DOC, DOCX, ODT alebo PDF
posielajte na email **SUTAZ@MOD.GOV.SK**

spolu s ÚDAJMI O AUTOROVI (meno a priezvisko, adresa, škola, vek)
a SO SÚHLASOM SO SPRACOVANÍM OSOBNÝCH ÚDAJOV
DO KONCA NOVEMBRA 2023.

Súťažné práce vyhodnotí porota zložená z členov redakcie Obrana,
príslušníkov Ozbrojených síl SR a zamestnancov Ministerstva obrany SR.

Víťazov v každej kategórii odmeníme hodnotnými cenami
a finančnými prémiami 500, 400 a 300 eur.

Verejnosť rozhodne o **CENE ČITATEĽOV** hlasovaním na sociálnej sieti.

Víťazné práce uverejní mesačník OBRANA.

Cieľom je certifikácia

Slovenský tím vojenského vyhľadávania 901. ženijného práporu Sered' v júni absolvoval v Holandsku štvortýždňový odborný výcvik. Nie náhodou práve v krajine tulipánov. Holandská armáda má v oblasti vojenského vyhľadávania v rámci NATO bohaté skúsenosti aj z operácií medzinárodného krízového manažmentu.

Preto našu ženijnú jednotku cvičia práve inštruktori z ich školy vojenského vyhľadávania, ktorá je v tejto odbornej zručnosti v rámci NATO certifikovaná. Veliteľ tímu desiatnik Peter Bacigál priznáva, že intenzita a kvalita výcviku v Holandsku prekonal očakávania.

Získavanie skúseností

Aj keď už predtým absolvovali spoločné výcviky pod taktovkou skúsených holandských inštruktorov. A na jeseň minulého roku v priestoroch Centra výcviku Lešť. Jednotka začala písať svoju históriu na začiatku roka 2022 ešte pod dohľadom nadrotmajstra Michala Ščepka. Postupne získala prvé praktické skúsenosti. Veliteľom tímu bol spočiatku desiatnik Ján Výboštok. Na jeseň minulého roku do jednotky pribudol aj jej dnešný veliteľ – desiatnik Peter Bacigál. 29-ročný rodák z Galanty spomína, že s nadrotmajstrom Ščepkom sa poznali ešte pred vojenčinou. Jeho kroky však najskôr viedli do jednotky Čestnej stráže prezidenta.

„Neľutujem. Naučil som sa tam mnohé potrebné. Okrem iného aj zodpovednosti za plnenie každej úlohy, lebo sme boli stále na očiach verejnosti a nemohli sme si dovoliť ani najmenšiu chybu,“ hovorí desiatnik Bacigál. Pri začleňovaní do tímu mu podľa jeho slov veľmi pomohli nadrotmajster Ščepko, ktoré-

mu sa podarilo vybrať do tímu naozaj schopných a zanietenejších ľudí, aj desiatnika Výboštka. Toho vo velení jednotky napokon na začiatku roka vystriedal.

Vysoko si váži jeho profesionalitu a skúsenosti. „Ukázalo sa to aj pri výcviku v Holandsku. Neuveriteľne stmeluje kolektív. Je ľahúňom, je vždy ten posledný, ktorý povie, že už je unavený. Práve takýmto prístupom vnáša do jednotky pozitívnu energiu a motiváciu. Nikto z mladších si nedovoľí ani spomenúť únavu,“ prezrádza s úsmevom desiatnik Bacigál.

A ako vlastne vyzeral reálny výcvik a príprava v Holandsku? Po zvládnutí teoretických otázok nasledoval samotný výcvik. Najskôr pozostával z plnenia čiastkových úloh a procedúr. Po ich dokonale zvládnutí nasledoval jeden veľký scenár, trvajúci 5 – 6 hodín, ktorý dokonale preveril dovtedy získané vedomosti a zručnosti. Slovenskí vojaci si veľmi pochvalovali pozitívny, priateľský, no zároveň vysoko odborný a náročný prístup holandských inštruktorov. Podľa desiatnika Bacigála veľmi pomohlo, že holandská strana zabezpečila na celý kurz slovenskú prekladateľku. „Takto bolo možné oveľa rýchlejšie a plnohodnotnejšie pochopiť preberanú problematiku. Bola možnosť hneď si vyjasniť prípadné nejasnosti, vyvarovať sa nedorozumeniam, chybám a omylom. Inštruktori nám povedali, že takýto po-

stup sa im veľmi osvedčil aj pri príprave jednotiek z iných krajín NATO,“ zdôrazňuje desiatnik Bacigál.

Scenáre písala vojna

Samozrejme, že jednotlivé scenáre výcviku výrazne ovplyvnila vojna na Ukrajine. Holandskí inštruktori jednotlivé poznatky z nej aktuálne, no zároveň citlivo zapracovali. Okrem iného aj poznatky o využívaných improvizovaných výbušných zariadeniach IED (Improvised Explosive Device), ktoré predstavujú aj v tejto vojne jednu z najväčších hrozieb pre vojakov. Zároveň zapracovali do scenárov aj zdokumentované používanie mín v konflikte. Rôznych typov – od protipechotných až po smerové.

V tíme má každý presne stanovenú úlohu. Od veliteľa, cez kresliča až po posledného člena – pátrača. Pri plnení jednotlivých úloh a ich zdokumentovaní pre nasledujúcu prácu špecialistov EOD a bezproblémový prechod jednotiek cez spomínaný úsek priestoru má veľký význam úloha kresliča. Musí veď urobiť podrobný, no zároveň prehľadný náčrt celej situácie. Od jeho presnosti často môže závisieť doslova život jeho kolegov v tíme a ďalších jednotiek. Podľa slov desiatnika Bacigála sa tejto úlohy veľmi dobre zhostil slobodník Michal Číž. Ocenila to aj holandská strana. Starší prieskumník slobodník Číž je v OS SR už štyri roky. Najskôr

začínal ako príslušník 1. pontónovej roty, od začiatku roku 2022 je členom tímu. A ako sa stal kreslíčom?

„Ku kresleniu som mal vždy vzťah. Vedel som zobraziť konkrétnu situáciu. Nadrotmajster Ščepko i moji kolegovia si to všimli a tak mi táto práca prischla. Baví ma,“ približuje rodák z Dolného Kubína. „Až pri výcviku s holandskými inštruktormi som viac pochopil, aká je dôležitá presnosť a prehľadnosť náčrtu. Aby potom napríklad podľa neho mohol postupovať špecialista EOD,“ dodal.

Odstreľovačské oko

Platným členom tímu je aj slobodník Lukáš Šípoš, ktorý má podľa veliteľa tímu veľký zmysel pre detaily. Či už pri samotnom vyhľadávaní, alebo príprave materiálu pred a po akcii. „Je radosť mať takého človeka v tíme, lebo veľakrát úspech akcie závisí práve od konkrétnych detailov. Buď si ich nevšimneme a ohrozíme tak bezpečnosť nás, ale aj jednotiek, ktoré budú cez spomínaný priestor postupovať ďalej, alebo ich včas odhalíme. Ale vlastne všetci v tíme majú svoj podiel na úspechoch. Napríklad aj vojak 2. stupňa Jakub Janiga, ktorého samotní Holanďania nazvali sniper eye, teda odstreľovačské oko. Lebo všetky ich snahy zamaskovať hrozby pri plnení úloh boli márne. Jakub hneď zistil, že niečo v priestore záujmu nie je v poriadku,“ spokojne konštatoval desiatnik Bacigál.

Slováci v Holandsku urobili ďalší úspešný krok v naplňaní svojho cieľa: získal v roku 2024 certifikáciu po dosiahnutí úrovne vojenského vyhľadávania INTERMEDIATE. Cesta k tomuto cieľu však nebude jednoduchá. To si

plne uvedomuje aj desiatnik Bacigál a jeho kolegovia z tímu vojenského vyhľadávania. Pri samotnom výcviku musia vždy roztriediť množstvo získaných informácií, správne vyhodnotiť všetky zistené riziká, nepoľaviť v pozornosti. Práve to sa ukazovalo v počiatočných fázach ich výcviku ako náročné, lebo pozornosť človeka celkom prirodzene po určitom období klesá. Jednotlivé tímy sa preto sriedali v plnení úloh. Aby pripravili pre ďalšie vojenské jednotky, ktoré budú daným koridorom prechádzať, bezpečné prostredie. Museli si okrem iného všímať, či je skrutka na skrini poškodená, či je ďalšia na dverách iná ako ostatné, či je konár v lese zlomený prirodzeným smerom. Všetky spomínané detaily v konečnom výsledku môžu pomôcť odhaliť nástrahné výbušné zariadenie a niektoré ďalšie hrozby. Kým pracovali v objekte, celý periméter ochraňovali ich kolegovia. Holandskí inštruktori boli s pokrokom ženístov spokojní.

Učíme sa behať

Medzi najzaujímavejšie formy výcviku a scenáre patrilo napríklad vyhľadávanie možných hrozieb a tzv. vyčistenie priestorov na bezpečný pohyb VIP osôb a spolupráca so špeciálnymi jednotkami vrátane zabezpečenia prípadných únikových trás. Desiatnik Bacigál pripomína, že po skúsenostiach v Holandsku by aj doma uvítali spoluprácu v tejto oblasti s príslušníkmi síl pre špeciálne operácie. Museli pri plnení týchto úloh zvládnuť aj forézne zdokumentovanie nájdených dôkazov, aby boli použiteľné pre ďalšie vyšetrovanie.

A čo treba do budúročnej úspešnej certifikácie ešte urobiť? „Čaká nás množstvo hodín výcviku a prípravy aj pod dohľadom holandských inštruktórov. Dôkladná práca na sebazvdelávaní. Okrem iného aj preto, že v tíme musí byť zabezpečená absolútna zastupiteľnosť. Napríklad keby v reálnej akcii bol niekto z tímu vyradený, musí jeho úlohu prevziať kolega. Výcvik nám ukázal aj na základe doporučení holandských inštruktórov, že musíme naďalej zlepšovať naše materiálne vybavenie. Počínajúc kvalitnejšími a pokročilejšími mínohľadáčkami. Ale nielen nimi. Holanďania tak trochu žartovne hovorili o celkovom procese výstavby jednotky vojenského vyhľadávania. Najskôr sa treba naučiť plaziť, potom chodiť a až neskôr behať. Môžem s určitou neskromnosťou povedať, že sa už učíme behať. Zatiaľ nie až tak veľmi rýchlo,“ sumarizuje desiatnik Peter Bacigál súčasnú úroveň vycvičenosti jednotky.

Jozef Žiak • Foto: 901. žnpr

TÉMA

VELITEĽSKÉ ZHROMAŽDENIE

náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

Veliteľský zbor Ozbrojených síl SR sa po roku stretol na veliteľskom zhromaždení náčelníka Generálneho štábu OS SR. Protokolárna časť sa v prítomnosti hlavnej veliteľky OS SR prezidentky Zuzany Čaputovej konala v historickej Zrkadlovej sieni bratislavského Primaciálneho paláca. Hostia si vypočuli príhovory prezidentky, ministra obrany Martina Sklenára, ale najmä vystúpenie náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka. Zhodnotil nielen uplynulé obdobie, ale tiež 30 rokov histórie slovenskej armády. Súčasťou slávnosti už tradične bolo odovzdanie vyznamenaní príslušníkom ozbrojených síl a pracovníkom rezortu obrany.

Na záver veľvyslanec Ukrajiny Myroslav Kastran vyjadril vďačnosť ukrajinského ľudu nielen za vojensko-technickú a výcvikovú pomoc, ale najmä za humanitárnu pomoc ženám a deťom postihnutým ruskou agresiou. Generál Zmeko zhodnotil plnenie úloh druhého roku dvojročného cyklu prípravy ozbrojených síl a stanovil základné úlohy pre všetky zložky armády. Druhý deň bol venovaný V. veliteľskej konferencii.

Jej súčasťou boli aj seminárna diskusia a prednášky na témy budovania vojenských tradícií, vojenskej disciplíny, ale najmä úloh ozbrojených síl v čase ruskej vojny proti Ukrajine a s tým spojeného nepriateľského hybridného pôsobenia, ktoré sa stalo jedným z neurgických bodov našej odolnosti.

Témami V. veliteľskej konferencie, ktorá bola súčasťou veliteľského zhromaždenia a uskutočnila sa v Klube MO SR, bol boj s dezinformáciami a hybridnými hrozbami, príčiny orientácie časti slovenskej verejnosti na Rusko, vojenské tradície, disciplína, patriotizmus

Minister obrany: Najreformnejšie obdobie

„Schopnosť vedieť sa brániť, mať partnerov, na ktorých sa môžeme spoľahnúť a oni na nás, je dobrým liekom na kvalitný spánok akejkoľvek krajiny a ľudí žijúcich v nej.“ citoval minister obrany z prvej časti nového Programového vyhlásenia vlády odborníkov v oblasti obrany a bezpečnosti. Dodal, že kľúčové priority obrannej politiky Slovenskej

republiky sa s týmto novým programovým vyhlásením zásadne nemenili a sú plne v súlade s euroatlantickým ukotvením SR, ako aj so záväzkami, ktoré nám vyplývajú z nášho členstva v NATO či EÚ. Uvedené tri krátkodobé priority definoval takto:

- pokračovanie podpory Ukrajiny v jej obrane pred ruským agresorom v koordinácii s medzinárodnými partnermi vrátane poskytovania konkrétnej pomoci tak, aby ani naďalej nebola ohrozená naša obrannosť
- udržanie obranných výdavkov na úrovni min. 2 % HDP s dôrazom na výzbroj, techniku, vývoj a inovácie
- modernizácia protivzdušnej obrany a budovanie ťažkej mechanizovanej brigády – ako kľúčových prvkov rozvoja spôsobilostí Ozborených síl SR.

Tri strednodobé priority vlády odborníkov podľa M. Skleňára spočívajú v prehľbovaní medzinárodnej spolupráce so spojencami, v zabezpečení transparentnosti a princípu hodnoty za peniaze pri rozvoji rezortu, ako aj v investovaní do rozvoja domácej obrannej infraštruktúry. „V období 2021 – 2022 sa do rozvoja infraštruktúry investovalo 15,7 mil. eur, toľko čo v 2016 – 2020 dokopy a v tomto trende musíme pokračovať,“ pripomenul.

Po tom, ako definoval najdôležitejšie momenty z 30-ročnej histórie ozbrojených síl a MO SR ešte dodal: „Úprimne si myslím, že uplynulé tri roky môžeme považovať za najreformnejšie obdobie v dejinách nášho rezortu. Je to obrovské penzum práce a projektov, ktoré sa nám vďaka nasadeniu mnohých civilných aj uniformovaných kolegov podarilo realizovať pre dobro rezortu a pre dobro ozbrojených síl. Ďakujem vám všetkým za našu spoločnú prácu.“

Prezidentka: Súčasť úspešného príbehu

Za tri dekády od vzniku Slovenskej republiky prešli naše ozbrojené sily veľkými zmenami a dôležitými míľnikmi: od transformácie k profesionálnej službe po vstupe Slovenska do Severoatlantickej aliancie, až po adaptáciu na zhoršenú bezpečnostnú situáciu v našom regióne, uviedla prezidentka a hlavná veliteľka OS SR Zuzana Čaputová. Prítomných oslovila aj slovami: „Zbierali ste skúsenosti a šíri ste dobré meno Slovenska v početných operáciách a misiách v zahraničí. Viem, že mnohí z vás pritom pracovali v mimoriadnych podmienkach, pod veľkým tlakom a v permanentnom nasadení ďaleko od svojich rodín. Chcem vám za túto prácu poďakovať. Aj keď ste na jej výkon nemali vždy najvhodnejšie podmienky, vždy ste tu boli pre občanov našej krajiny. Ste strategickou rezervou nášho štátu a ukázali ste, že v čase kríz sa na vás môžeme spoľahnúť.“

Prezidentka osobitne ocenila pomoc rezortu obrany a OS SR Ukrajine, pričom zdôraznila: „Osobitne chcem vyzdvihnúť vašu jasnú komunikáciu s verejnosťou o tom, že naša podpora Ukrajine je správnym krokom z hľadiska morálky a medzinárodného práva.“ Dodala, že vďaka kolektívnym zárukám našich spojencov sa naši občania môžu naďalej cítiť v bezpečí. „Chcem sa vám preto aj tu poďakovať za podporu, ktorú našim spojencom poskytujete.“ Tiež zdôraznila, že OS SR potrebujú modernú techniku, infraštruktúru a výcvik, ako aj kvalitný a motivovaný personál. „Verím, že rozhodnutia, ktoré sa za posledné roky prijali v oblasti zvý-

šenia výdavkov na obranu alebo spustenia modernizácie, k tomu prispejú a dodajú vám potrebnú stabilitu.“

V závere Z. Čaputová povedala: „Za uplynulé tri dekády ste boli súčasťou spoločného, a dovoľm si povedať úspešného príbehu našej nezávislosti, budovania a rozvoja samostatného demokratického Slovenska. Je našou povinnosťou zabezpečiť, aby to tak bolo aj naďalej. Prosím, tlmočte moje poďakovanie aj do útvarov vo všetkých kútoch Slovenska, ako aj vojačkám a vojakom, ktorí pôsobia v misiách a operáciách za našimi hranicami.“

Náčelník GŠ: Nová bezpečnostná realita

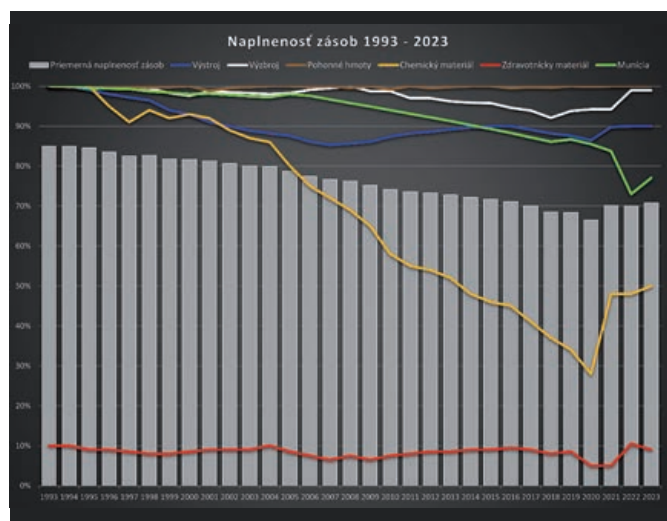
Náčelník Generálneho štábu OS SR začal svoju analýzu slovami: „Slovensko, Európa a svet už viac ako štrnásť mesiacov čelia novej realite, v ktorej mier a prosperita už nie sú samozrejmosťou. Ruská federácia však vedie agresívnu imperiálnu vojnu proti Ukrajine už od februára 2014, keď sa na Krymskom polostrove objavili prvé skupiny neoznačených ruských vojakov. Ukrajine pomáhame, lebo je to správne, je to v súlade s medzinárodným právom a aj v súlade s našimi národnými záujmami v kontexte našej bezpečnosti.“ Pokračoval, že znepokojivo sa vyvíja bezpečnostná situácia v Kosove a tiež v Bosne a Hercegovine. „Afrika, konkrétnejšie región Sahelu, región Blízkeho a Stredného východu sú vysoko nestabilnými regiónmi, kde už roky prebiehajú lokálne vojny, ktoré okrem utrpenia ľudí spôsobujú masívne vlny migrácie do Európy. Všetky tieto výzvy majú negatívny vplyv na globálnu bezpečnostnú situáciu a v relatívne krátkom čase môžu vyústiť do novej krízovej situácie s následkami na Slovenskú republiku. Nasledujúce roky preto budú pre Slovensko a naše ozbrojené sily v znamení novej bezpečnostnej reality. Akcieschopnosť ozbrojených síl a ich úspech pri obrane štátu budú závisieť najmä od toho, ako sa nám podarí adaptovať sa na túto novú bezpečnostnú realitu. Inak povedané, ako sa dokážeme naučiť v nej žiť.“

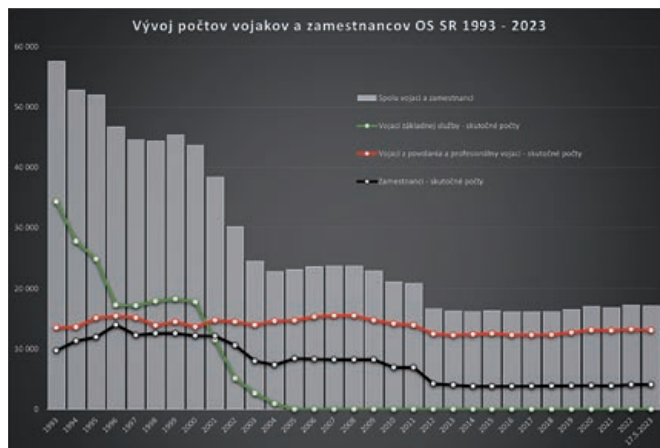
Niekoľko porovnaní

V ostatných troch desaťročiach sa OS SR podľa generála D. Zmeka museli často vyrovnávať až s protichodnými očakávaniami. Tie vyplývali z dvoch kľúčových aspektov ich modernej histórie. „Tá bola ovplyvnená z dnešného pohľadu iba čiastočným pochopením všetkých vojensko-odborných dosahov členstva Slovenskej republiky v NATO a tiež prevahou krátkodobých ekonomických argumentov, ktoré de facto znemožnili systematický postup pri realizácii aj tých najlepšie mienených rozvojových plánov. Reformy neboli dokončené, a najmä nezohľadňovali kontinuálny nárast úloh ozbrojených síl.“

Kvantitatívne konkretizoval, že na začiatku svojho príbehu mala v roku 1993 vtedajšia Armáda SR 55 000 vojakov, 995 tankov, 1 370 bojových vozidiel a obrnených transportérov, 1 379 delostreleckých systémov a raketometov, 146 bojových lietadiel a 19 útočných vrtuľníkov. Pri vstupe Slovenska do NATO v roku 2004 ozbrojené sily disponovali

21 251 vojakmi. V roku 2014, keď Ruská federácia anektovala ukrajinský Krym, OS SR tvorilo 14 854 vojakov, 30 tankov, 291 bojových vozidiel, 51 delostreleckých systémov, 12 bojových lietadiel a 15 vrtuľníkov. Konštatoval: „Zastavenie dlhodobého trendu poklesu počtov ozbrojených síl nastalo až po roku 2018, keď ozbrojené sily disponovali 15 057 vojakmi. Dnes majú 17 889 vojakov, 45 tankov, 281 bojových vozidiel a 155 delostreleckých systémov. V produkcii je 14 bojových lietadiel F-16, máme 9 dopravných lietadiel a 23 dopravných vrtuľníkov.“ Porovnal, že naplnenosť tabuľkových počtov personálu vojakmi sa od roku 1993 pohybuje okolo 78 %. „Požadovanú 90-percentnú naplnenosť sa podarilo dosiahnuť iba v rokoch 2009 a 2010, keď ozbrojené sily doplnili personál na 92 %. Táto naplnenosť

však bola výsledkom výrazného zníženia tabuľkových počtov ozbrojených síl.“

Gen. D. Zmeka konštatoval, že s podporou vedenia ministerstva obrany sa v ostatných rokoch darí systematicky zvyšovať početné stavy ozbrojených síl. Spomenul, že v roku 2022 vstúpilo do OS 1 323 občanov, čo predstavuje 47 % nárast oproti roku 2021. „Musím však konštatovať znepokojivý trend poklesu záujmu občanov o vojenskú profesiu a to aj napriek intenzívnej mediálnej kampani a ďalším opatreniam, ktoré sme na zvýšenie povedomia a atraktivity vojenského povolania urobili. Osobne si myslím, že jedným z hlavných dôvodov môže byť slabé spoločenské postavenie vojaka a nedostatočné vnímanie dôležitosti vojenského povolania pre bezpečnosť obyvateľov Slovenskej republiky. Naši vojaci musia dlhodobo zvládať znížený pracovný komfort, a naopak, zvýšenú fyzickú a psychickú záťaž, ktorá mnohých nakoniec odradí od vstupu do ozbrojených síl, resp. prispieva k predčasnému odchodu z ozbrojených síl,“ pripomenul. Hovoril tiež o vplyvoch rizikovosti vojenského povolania či informačných operácií, benefitoch a sociálnom zabezpečení. „Vítam preto, že sa vedeniu ministerstva obrany zatiaľ darí čiastočne kompenzovať negatívne dôsledky zvýšenej inflácie a verím, že tento trend udržíme aj v budúcnosti.“

Pozitíva a brzdy

Za výrazné pozitívum súčasného obdobia označil gen. D. Zmeka prebiehajúcu modernizáciu výzbroje, ktorá zasahuje do všetkých oblastí ozbrojených síl: „Obrana Slovenskej republiky sa už čoskoro posilní o 152 nových pásových bojových vozidiel CV-90, 76 nových kolesových bojových vozidiel Patria, 14 ks lietadiel F-16 Block 70, 2 nové vrtuľníky UH-60M pre špeciálne operácie, 17 nových 3D radarov, nové protitankové raketové systémy, moderné rádiostanice a ďalšiu kľúčovú výzbroj, ktorú nám poskytujú spojenci

ako kompenzáciu za našu podporu bojujúcej Ukrajine. Zavádzanie novej výzbroje však znamená aj zvyšovanie nákladov na prevádzku a údržbu týchto vysoko sofistikovaných zbraňových systémov. Som rád, že na obstarávanie munície a ďalšieho potrebného materiálu sa čoraz častejšie darí využívať aliančné mechanizmy. Verím, že novovzriadená vojenská autoškola pomôže ozbrojeným silám riešiť dlhodobý deficit profesie vodičov. Verím tiež, že už čoskoro sa podarí dotiahnuť do úspešného konca projekty na novú poľnú a služobnú rovňošu, ktoré profesionálnym vojakom umožnia plniť operačné úlohy v náročných klimatických podmienkach a dôstojne reprezentovať Slovenskú republiku a jej vojenské tradície.“

„Ozbrojené sily sú životným poistením nášho štátu a aj ukrajinská armáda nám ukazuje, že sa do nich oplatí investovať.“

Generál Daniel Zmeko,
náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR

rov bojovej podpory a bojového zabezpečenia opäť systematicky rozvíjame ženijný pluk, delostrelecký pluk, spojovací pluk a brigádu spoločnej podpory. Pokračujeme v rozvoji síl pre špeciálne operácie vrátane potrebnej infraštruktúry. Novovytvorené veliteľstvo síl pre špeciálne operácie sa veľmi rýchlo stalo rešpektovaným členom komunity aliančných špeciálnych síl. Posilňujeme kapacity vojenského zdravotníctva, vznikom Veliteľstva vojenského zdravotníctva sme vrátili našim vojenským zdravotníkom postavenie, ktoré im právom patrí ako samostatnému druhu síl.“

V súvislosti s vojenským letectvom gen. Zmeko o. i. povedal: „Moje úprimné poďakovanie patrí aj všetkým bývalým a súčasným príslušníkom vzdušných síl, pilotom, pozemnému technickému personálu, ich veliteľom a náčelníkom a ďalším, ktorí každý deň vynakladali enormné úsilie, aby zastarané a poruchové stroje udržali v prevádzke. Odozdanie lietadiel Mig-29, systému S-300 a časti systému KUB ozbrojeným silám Ukrajiny symbolicky ukončilo ich službu pri zabezpečovaní suverenity Slovenskej republiky. A zároveň to zásadne prehodnotilo všetky doterajšie zábery na dlhodobý rozvoj letectva a protivzdušnej obrany.“

Ak s niečím gen. Zmeko vyjadril jednoznačnú nespokojnosť, tak to bola byrokracia a zdĺhavosť administratívnych procesov. Ako príklad uvedme personalistiku: „V systéme personálneho manažmentu, ktorý by som na pomery relatívne malých ozbrojených síl dnes charakterizoval ako ťažkopádny, zdĺhavý, mimoriadne prebyrokratizovaný a zamestnávajúci príliš veľa ľudí, ktorí nám chýbajú v iných dôležitých oblastiach, došlo k zásadným zmenám. Do roka 1997 platil zákon č. 76, ktorý mal 40 paragrafov. Dnes platí zákon č. 281 z roku 2015, ktorý má 237 paragrafov, pričom na jeho implementáciu je potrebných až 23 vykonávacích predpisov! Všetky zákony týkajúce sa personálneho manažmentu boli od roku 1993 viac ako 50-krát novelizované. Aj tu by sme mohli hľadať korene, podľa môjho názoru, nedostatočne efektívneho personálneho manažmentu.“

Pocty, plnenie, výzvy

Od roku 1993 ozbrojené sily pôsobili v 48 operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu. V našich zahraničných kontingentoch sa vystriedalo celkom 20 259 vojakov. „Každé plnenie operačných úloh ozbrojených síl je spojené s vysokým rizikom ohrozenia života

Generál Daniel Zmeko preberá z rúk ukrajinského veľvyslanca Myroslava Kastrana ukrajinské štátne vyznamenanie Rad kniežaťa Jaroslava Múdreho 2. stupňa, ktoré mu udelil prezident Volodymyr Zelenskij

Zdôraznil tiež systematický rozvoj organizačných štruktúr tak, aby reflektovali novú bezpečnostnú realitu a nové úlohy vyplývajúce z plánovania kolektívnej obrany NATO. „Spoločné operačné veliteľstvo v Banskej Bystrici je síce stále vo výstavbe, ale už dnes dokáže plniť veľkú časť úloh operačného stupňa velenia pri plánovaní obrany štátu. Zvyšujeme kapacity pozemných síl. Po rokoch útlu útva-

V rámci V. veliteľskej konferencie generál Daniel Zmeko ocenil viacerých príslušníkov OS SR. Na fotografii slávnostne povyšuje Juraja Dobrotu do hodnosti plukovník.

a zdravia. Mnoho našich kolegýň a kolegov sa po návrate z dlhodobého pôsobenia v krízových oblastiach musí vyrovnáť s následkami na ich fyzickom a duševnom zdraví. Niektorí si tieto následky ponесú do konca života. Žiaľ, 58 našich kolegov zaplatilo najvyššiu cenu pri zaisťovaní bezpečnosti a stability v krízových oblastiach za hranicami Slovenskej republiky. Ďakujem vám za vzdanie pocty všetkým príslušníkom ozbrojených síl, ktorí od roku 1993 zahynuli v službe vlasti v zahraničí. Naša spomienka patrí aj desiatkam ďalších vojakov, ktorí utrpeli zranenia alebo prišli o život pri plnení náročných výcvikových úloh.“

Sily rýchlej reakcie NATO, Spoločná bojová skupina krajín V4, Ciele spôsobilosti NATO či vojenské zastúpenie Slovenskej republiky vo veliteľských štruktúrach NATO a EÚ, legislatíva a, pravdaže, aj výcvik a vojenské cvičenia, boli ďalšími témami generálovho rozboru. Pripomenul aj 121 nasadení v prospech domáceho krízového manažmentu od roka 1993.

V rámci zhodnotenia končiaceho sa výcvikového cyklu gen. D. Zmeko s potešením konštatoval, že OS SR splnili všetky úlohy v súvislosti s riešením následkov pandémie Covid-19, evakuáciou slovenských občanov z Afganistanu, s vojnou na Ukrajine, migračnou krízou. „Som rád, že súčasne s plnením náročných operačných úloh sa ozbrojeným silám darí plniť aj plánované úlohy prípravy. Súčasťou prípravy je aj tvorba a revízia doktrínálneho prostredia. Na území Slovenskej republiky každoročne organizujeme významné vojenské cvičenia so zahraničnou účasťou. Medzi vlajkové lode patrí medzinárodné vojenské cvičenie Slovenský štít, cvičenie Toxic Walley, medzinárodné cvičenia

síl pre špeciálne operácie a cvičenia útvarov vzdušných síl na území Slovenskej republiky. Každoročné štábne cvičenia na strategickom a operačnom stupni zamerané na precvičovanie plánov obrany sa opäť stali prirodzenou súčasťou prípravy generálneho štábu a Spoločného operačného veliteľstva v plánovaní a riadení operácií. Cvičenie ALER-TEX je vrcholovým previerkovým cvičením ozbrojených síl a ukončuje dvojročný cyklus ich prípravy.“

Náčelník GŠ OS SR generál Daniel Zmeko sa poďakoval za podporu prezidentke Zuzane Čaputovej, aktuálnemu i predchádzajúcemu vedeniu rezortu obrany a ocenil prácu všetkých kolegov. Ozbrojené sily charakterizoval ako životné poistenie štátu, pričom poukázal na to, že napríklad aj ukrajinská armáda nám ukazuje, ako sa do tohto životného poistenia oplatí investovať. Základné výzvy, ktoré stoja pred celou spoločnosťou vo vzťahu k ozbrojeným silám, prezentoval s otáznikom na konci:

„V dnešnej nestabilnej a mnohými krízami poznačenej súčasnosti by sme nemali uhýbať pred ťažkými otázkami, ako napríklad:

- sme ochotní urobiť zásadné legislatívne a procesné zmeny, aby ozbrojené sily boli efektívnejšie zabezpečované personálom, výzbrojou a materiálom?
- sme ako štát ochotní investovať podstatne viac do budovania strategických zásob munície, náhradných dielcov a pohonných hmôt, ktoré sú nevyhnutné na obranu Slovenska?
- sme ochotní celkovo zefektívniť fungovanie bezpečnostného systému štátu vrátane vytvorenia nástrojov boja proti hybridu a opatrení na účinné odstrašenie?

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, TASR, SITA, OS SR

Pri príležitosti životného jubilea generál Daniel Zmeko vyznamenal generálmajora Miroslava Lorinca

Hypersonické zbrane sú stále vo vývoji

Balistická raketa Iskander, z ktorej bol vyvinutý Kinžal

V súvislosti s vojnou na Ukrajine sa čoraz viac skloňujú hypersonické zbrane. Hoci ruská raketa Kinžal mala byť prvou takou zbraňou, ktorá bola operačne nasadená, nie je to tak. Kinžal totiž nie je hypersonická zbraň v pravom zmysle slova.

Ako napovedá názov, hypersonickú zbraň v prvom rade charakterizuje vysoká rýchlosť 5 až 25 Machov. Takéto rýchlosti však bežne dosahujú v konečnej fáze letu aj medzikontinentálne balistické rakety a nikto ich doteraz za hypersonické neoznačil. Čo teda robí hypersonické zbrane hypersonickými? Je to schopnosť manévrovať.

Balistické rakety letia po predvídateľnej trajektórii, ktorá sa dá jednoducho vypočítať. To je ich slabina, a tak sa proti nim dá brániť – do cesty sa im pošle raketa, ktorá ich zničí. Hypersonická zbraň je však schopná trajektóriu počas letu zásadne zmeniť a tým znemožniť účinnú obranu. V kombinácii s vysokou rýchlosťou je veľmi ťažké včas vyrátať novú dráhu a vyslať proti hypersonickej strele nové rakety.

Kinžal, ktorého celé označenie znie Ch-47M2, je však tiež len balistickou raketou. Vznikol z pozemnej rakety Iskander a bol iba upravený na vypúšťanie z lietadiel. Zvýšila sa jeho rýchlosť. Žiadne nové technológie však nepriniesol, hoci ruská propaganda tvrdila opak. Jeho rýchlosť je oficiálne 10 Machov a v ur-

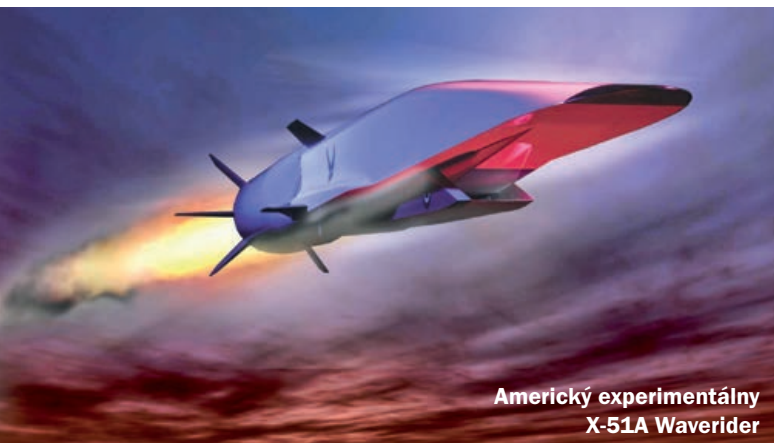
čitých fázach letu ju skutočne aj môže dosahovať. V konečnej fáze letu však letí pomalšie ako 4 Machy. Ako nosiče slúžia stroje MiG-31 alebo staršie bombardéry Tu-22M3.

Počiatkové úspechy Kinžalu boli dané tým, že Ukrajina nemala prostriedky na boj s balistickými raketami. Systémy protivzdušnej obrany, ktorými disponovala, boli účinné proti lietadlám, dronom či strelám s plochou dráhou letu, no nedokázali zachytiť rýchle balistické rakety. To sa týka aj starých striel Ch-22 zo 60. rokov, ktorých malo Rusko plné sklady. Dočkali sa tak prvého bojového nasadenia v histórii. Sú síce extrémne nepresné, ale letia rýchlosťou takmer 5 Machov a nesú tonovú hlavicu. Ukrajina ich nevedela zachytiť, preto ich Rusko používalo pomerne masovo. Kinžaly si, naopak, šetrilo. Sú síce presnejšie, ale zároveň veľmi drahé. Cena za jednu raketu sa odhaduje na 10 miliónov dolárov.

Všetko sa zmenilo na konci apríla tohto roka, keď Ukrajina uviedla do operačného stavu dve batérie systémov Patriot. Tie sú špeciálne určené na ničenie balistických rakiet. Rusko na ne zameralo všetko čo má, vrátane Kinžalov. Tento súboj však v čase uzávierky tohto vydania Obrany vyhrávali Patrioty. Kým predtým zažil Kyjev takmer dva mesiace bez útokov, v máji ich bolo sedemnášť. Cieľom bolo zahliť protivzdušnú obranu sústredenými útokmi a potom ju zničiť. Neustála záplava kamikadze dronov a striel s plochou dráhou letu mala odhaliť pozície ukrajinských batérií. Sústavné útoky nasledujúca vlna za vlnou mali znemožniť batériám zmeniť polohu a potom ich mal zničiť úder Kinžalov. Teoreticky by to tak malo fungovať, ale prax bola iná. Patrioty si zatiaľ poradili so všetkým, čo na Kyjev letelo.

Patriot verus Kinžal

Prvý Kinžal bol zostrelený skoro ráno 4. mája. Zasiahla ho raketa systému Patriot vo verzii PAC-3. Tá má na tele 180 malých dýz, ktoré jej poskytujú lepšie manérovacie schopnosti.

Americký experimentálny X-51A Waverider

Navádza sa vlastným aktívnym radarom a cieľ ničí nárazom, nie výbuchom hlavice s črepinami ako iné rakety. Tomu zodpovedajú škody na prezentovaných troskách Kinžalu. Nachádza sa v nich veľká diera spôsobená nárazom Patriotu. Mimochodom, trosky boli spochybňované pre ich tvar. Nejde však o vonkajšiu hlavicu Kinžalu, ale o jeho vnútornú časť.

Rusko v nasledujúcich dňoch oznámilo, že obe batérie Patriotov zničilo. To sa však nepotvrdilo. Najbližšie k tomu bolo 16. mája. Vtedy bol jeden z prvkov batérie naozaj poškodený, no škody boli minimálne a vzápätí bol opravený. Naopak, Ukrajina v tú noc ohlásila zničenie šiestich Kinžalov.

Hoci nasadenie Patriotov v praxi potvrdilo, že Kinžal je len balistická raketa, ktorá nevie výrazne manévrovať a dá sa tak zostreliť, Rusko vyvíja alebo vyvinulo aj iné typy striel, ktoré už možno skutočne nazvať hypersonickými. V tejto oblasti v súčasnosti prebiehajú preteky v zbrojení. Vyvíjajú ich viaceré štáty na čele s Čínou a USA, ale pracujú na nich aj India, Japonsko, Južná Kórea, Irán, Brazília a niekoľko európskych krajín.

Klzáky hrajú prím

V USA vyvinuli takmer tucet experimentálnych typov. Niektoré projekty boli pre zlé výsledky zrušené, iné naďalej prechádzajú rozsiahlymi testami. Cieľom je získať zbraň, ktorá bude spoľahlivá aj v praxi, nielen na propagandistickom letáku. Lídrom v tejto oblasti sa medzičasom stala Čína, ktorá v roku 2019 zaviedla do výzbroje strely DF-ZF. Ide o hypersonické klzáky, ktoré sa spomedzi rôznych typov hypersonických zbraní ukazujú najperspektívnejšie.

Hypersonické zbrane totiž majú rôzne typy pohonov. Môže to byť klasický raketový motor ako má Kinžal. Alebo náporový motor typu scramjet, ktorý by mohol poháňať hypersonické strely s plochou dráhou letu. Tento typ pohonu sľubuje naozaj vysoké rýchlosti, ale stále sa testuje. Hypersonický klzák má pripojený raketový motor a krátko po vypustení sa správa ako balistická raketa. Potom však motor odpojí a naďalej sa pohybuje atmosférou bez pohonu. Má veľmi účelný aerodynamický tvar. Kĺzaním z veľkej výšky nabera rýchlosť a vďaka tvaru s predĺženými krídelkami po bokoch dokáže účinne manévro-

vať v horizontálnej i vertikálnej rovine. Jeho dráha sa tak na rozdiel od balistických rakiet nedá predvídať.

Čínsky DF-ZF dosahuje rýchlosť 5 až 10 Machov. Klzák možno pripojiť na viaceré typy balistických rakiet a jeho dosah sa môže pohybovať od 2 000 až do 12 000 km. Na podobnom princípe pracuje ruský hypersonický klzák Avangard, o ktorom však máme ešte menej konkrétnych údajov. Jeho rýchlosť by mala byť podľa oficiálnych zdrojov až 27 Machov.

Praktická využiteľnosť takýchto zbraní by sa mohla reálne ukázať až pri ich skutočnom nasadení. Hoci manévrovanie pri vysokých rýchlostiach by im malo poskytovať imunitu pred existujúcimi obrannými systémami, na druhej strane prináša aj značné problémy. Pri hypersonických rýchlostiach sa okolo týchto objektov vytvorí obal z ionizovaného plynu (plazmy), ktorý znemožňuje komunikáciu s radiacím strediskom. Oblak plazmy v atmosfére sa dá ľahko zachytiť a sledovať satelitmi. Vysoké teploty tiež znemožňujú fungovanie vonkajších senzorov. Nie je isté, do akej miery sa tieto problémy podarilo prekonať pri spomínaných ruských a čínskych typoch. Zdĺhavý vývoj v USA však naznačuje, že to nebude jednoduché.

Miroslav Barič

Trosky Kinžalu
vystavené v Kyjeve

Kinžal zavesený
pod lietadlom MiG-31

Čínsky DF-ZF na
balistickej rakete DF-17

Nemecko kupuje Chinook

Americké ministerstvo obrany schválilo predaj 60 ťažkých transportných helikoptér CH-47F Chinook Nemecku. Celková hodnota kontraktu je 7,8 miliardy eur. Súčasťou je aj 20 náhradných motorov a celá škála vybavenia pre rôzne typy misií. Nemecko sa o nákup nových ťažkých vrtuľníkov usiluje od roku 2017. Majú nahradiť staré stroje CH-53G Stallion, ktoré nemecké letectvo používa od roku 1971. Prvé Chinooky by mohlo Nemecku dostať v roku 2026. Dvojrotorový Chinook sa

vyrába od roku 1962 a je paradoxné, že na prelome 60. a 70. rokov v Nemecku prehrával tender so Stallionom. Teraz sa karta obrátila a nová verzia CH-47F porazila CH-53K King Stallion firmy Sikorsky. CH-47F sa sériovo vyrába od roku 2006. Má výkonnejšie motory a konštrukciu upravenú tak, aby sa uľahčila údržba. Dosahuje maximálnu rýchlosť 315 km/h a dokáže prepraviť až 55 vojakov alebo 24 zranených na nosidlách či 10,8 tony nákladu.

..... Miroslav Barič

Ďalšie Mi-17 pre Ukrajinu

Lotyšský premiér Krišjānis Kariņš oznámil, že jeho krajina daruje Ukrajine všetky svoje vrtuľníky zo sovietskej éry. Prvé štyri poskytla vlni v lete. išlo o dve helikoptéry Mi-2 a dva Mi-17. Všetky dostali pred dodaním nový náter spolu s ukrajinským označením a jeden stroj Mi-17 prešiel aj generálkou. Na konci minulého roka ostávali Lotyšsku ešte štyri helikoptéry Mi-17 – a práve tie teraz zamierili tiež na Ukrajinu. Podľa Kariņša boli vrtuľníky opravené a premaľované. Lotyšsko už má za ne náhradu – preberá nové vrtuľníky UH-60M Black Hawk. Tri už dostalo a na štvrtý čaká.

Každý chce CV90

České ministerstvo obrany podpísalo zmluvy na nákup 246 švédskych bojových vozidiel pechoty CV90. Celková hodnota nákupu je 59,7 miliardy českých korún, čo je v prepočte 2,5 miliardy eur. Českú objednávku tvorí okrem iného aj 29 opravárenských vozidiel (sú súčasťou balíka 246 strojov), školenie obsluhy, náhradné dielce a ďalšie príslušenstvo. Prvé kusy dodá výrobca v roku 2026. V rovnakom roku dostane prvé vozidlá aj Slovensko, ktoré ich objednalo 152 za necelých 1,7 miliardy eur. V oboch prípadoch sa bude na ich výrobe podieľať aj domáci slovenský a český obranný priemysel.

Vozidlo CV90 má dĺžku 6,55 m a hmotnosť sa v závislosti od verzie a stupňa pancierovej ochrany pohybuje od 23 do 37 ton. Posádku tvoria traja členovia (vodič, strelec a veliteľ) a vozidlo môže prepravovať ďalších 6 až 8 vojakov. Maximálna rýchlosť je 70 km/h. Okrem kanóna (30 mm, 35 mm alebo 40 mm) má vo veži aj guľomet a vrhače granátov.

Vítazné české Viktory

Ukrajinská armáda si pochvaľuje samohybné protiletadlové komplety Viktor českej výroby. Sú účinné najmä proti samovražedným dronom iránskej výroby Šáhí-136. Na nákup 15 prostriedkov Viktor sa vlni zložili v rámci zbierky českí občania. Ide o pomerne jednoduchú kombináciu terénneho podvozku Toyota a dvojice guľometov KPVT kalibru 14,5 mm. Čo z toho robí účinnú zbraň, je moderný zameriavací systém obsahujúci aj infračervené prvky. Vďaka nim je Viktor presný aj v noci. Na prvých 15 kusov nadviazal program, v rámci ktorého Holandsko zaplatí v českej firme výrobu ďalších 100 Viktorov pre Ukrajinu. Viktor má účinný dosah 2 km a kadenciu 600 rán za minútu. Okrem boja so vzdušnými cieľmi sa dá použiť aj na podporu pozemných vojsk.

Taliani chránia Poľsko

Taliancky torpédoborec Caio Duilio v júni priplával do poľského prístavu Gdynia. Jeho úlohou je posilniť protivzdušnú obranu baltského pobrežia a poľskej kritickej infraštruktúry v oblasti. Zostane tam najmenej šesť mesiacov. Loď je dlhá 153 metrov, má výtlak 7 700 ton a 230-člennú posádku. Nesie sedem rôznych radarových systémov na sledovanie hladinových i vzdušných cieľov a 48 odpaľovacích šácht pre protiletadlové strely Aster 15 alebo Aster 30. Prvé slúžia na obranu do vzdialenosti 30 km, druhé majú dosah až 150 km. Okrem radarov má aj množstvo ďalších elektronických senzorov, radarové rušičky a výmetnice klamných cieľov proti rôznym druhom hrozieb. Výzbroj dopĺňajú tri kanóny kalibru 76 mm, dva kanóny kalibru 25 mm a dva torpédomety. Na palube je aj osem odpaľovacích zariadení pre strely Teseo, ktoré sú schopné zasahovať lode i pozemné ciele do vzdialenosti až 360 km.

Tieň búrky nad Ukrajinou

Ukrajina dostala britské strely s plochou dráhou letu Storm Shadow, schopné zasiahnuť ciele vo vzdialenosti viac ako 250 km. Nosia ich lietadlá Su-24, ktoré na tento účel upravili. Jedno lietadlo je schopné vypustiť dve takéto strely naraz. Storm Shadow vyvinuli v 90. rokoch, do služby vstúpil v roku 2002. Je určený na ničenie opevnených cieľov – veliteľských stanovišť, krytov na letiskách, muničných skladov, ale aj lodí

a mostov. Po vypustení klesne a kopíruje terén. Strelu poháňa prúdový motor, s ktorým dosahuje rýchlosť 0,8 - 0,9 Machov. Navádza sa pomocou GPS a informácie o ciele sa zadávajú na zemi pred vypustením. Tesne pred cieľom strela začne stúpať do výšky, odhodí kryt hlavice a navádza sa infračervenou kamerou, ktorá je pod ním. Vďaka nej rozozná cieľ. Ak ho nevie nájsť, zamieri na voľnú plochu, aby obmedzila vedľajšie škody.

Pol'ské nákupy v Južnej Kórei

Vykladanie
kórejskej
techniky v Poľsku
v decembri 2022

Poľsko priebežne zbrojilo už dlho pred vojnou na Ukrajine. Po jej vypuknutí však svoje úsilie ešte znásobilo. Vo veľkých počtoch objednalo americké vrtuľníky AH-64 Apache, raketomety HIMARS, tanky Abrams či stíhačky F-35. Ešte väčšie objednávky však zadalo v jednej, z pohľadu Európy pomerne netradičnej zbrojárskej krajine – v Južnej Kórei.

Južná Kórea sa so svojimi samohybnými húfnicami K9 Thunder na európskom trhu presadila už dávno pred vojnou na Ukrajine a poľskými objednávkami. Pre ňu to teda prienik do nových oblastí až tak nepredstavuje. Ak by sme mali menovať niekoho, kto z tejto situácie vyfažil maximum, tak je to práve Poľsko. V čase, keď európske štáty pocítili ohrozenie z Ruska a začali zbrojiť, hľadala Varšava dodávateľa, ktorý by mal čo najrýchlejšie dodacie lehoty. A našla ho v Ázii. Ďalšia vec, ktorú Poľsko pomerne tvrdo požaduje, je transfer technológií. A Južná Kórea nemala problém predať našim severným susedom práva na licenčnú výrobu. V skutočnosti bude väčšina juhokórejskej techniky vyrobená v Poľsku domácimi firmami.

kovali zástupcovia štátov indo-pacifického regiónu so zástupcami Severoatlantickej aliance už v apríli. Okrem Južnej Kórey ide aj o Japonsko, Austráliu a Nový Zéland. Všetky štyri krajiny sa zúčastnili aj na júlovom summite NATO v litovskom Vilniuse. Prím v tejto iniciatíve hrá práve Južná Kórea, ktorá sa ako priamy sused cíti zo strany KĽDR najviac ohrozená. Podľa nej sú jadrové a ambície Severnej Kórey globálnym problémom, ktorý ohrozuje každého. Preto chce do jeho riešenia zapojiť čo najviac partnerov – a spoluprácou v zbrojnom priemysle si potrebné partnerstvá pomáha budovať.

Tanky K2 Black Panther

Prvé veľké obchody oznámili Južná Kórea a Poľsko už vlni v júli. Vtedy išlo o tanky K2 Black Panther, húfnice K9 Thunder a nadzvukové lietadlá FA-50. Okrem vysokých počtov objednaných kusov boli zaujímavé aj rýchle termíny dodania prvých kusov – a to do konca roku 2022. Tieto termíny boli aj dodržané.

Výcvik poľských pilotov na FA-50

Aj Južná Kórea však chce z poľských objednávok vyfažiť čo najviac. Nateraz sa však zdá, že jej nejde až tak o obchodné hľadisko – hoci pri množstve objednannej techniky rozhodne nejde o malé sumy. Juhokórejské politické vedenie však má vyššie záujmy. Konkrétne mu ide o rozšírenie spolupráce s NATO s cieľom čeliť provokáciám zo strany Severnej Kórey. O tom ro-

K2 Black Panther v Poľsku

Tankov K2 objednalo Poľsko rovných tisíc s tým, že prvých 180 príde z Južnej Kórei v rokoch 2022 až 2025. Zvyšných 820 vznikne v licencií v Poľsku, ich výroba sa začne v roku 2026. Zatiaľ dodali 28 kusov, ktoré používa 20. mechanizovaná brigáda 16. mechanizovanej divízie poľskej armády.

Pri vývoji tanku K2 využila Kórea skúsenosti s tankom K1, čo bola licenčná verzia amerického Abramsa. Namiesto jeho modernizácie si ale Kórea vybrala radšej vývoj vlastného tanku a to z viacerých dôvodov. Armáda kladla dôraz na sieťové prepojenie. Prioritou nebola výzbroj či mobilita, ale dokonalý prehľad o situácii na bojisku. Preto bolo lepšie vyvinúť nové vozidlo ako prispôbiť staršie. A pri vlastnom stroji nemusela Južná Kórea riešiť povolenie od USA na jeho export.

Tank K2 má hmotnosť 55 ton a poháňa ho 12-valcový diesellový motor s výkonom 1 500 koní. Maximálna rýchlosť je 70 km/h na ceste a 50 km/h v teréne. Posádka je trojčlenná (veliteľ, strelec a vodič). Výzbroj tvorí 120 mm kanón s dĺžkou hlavne 55 kalibrov a so zásobou 40 granátov. Dopĺňajú ho guľomety kalibru 12,7 mm a 7,62 mm, pre ktoré je vo vozidle dokopy 15 200 nábojov. Pancier je kompozitný z ocele a keramických platní. Je možné doplniť ho blokmi prídavného panciera. Tank je vybavený aj systémom aktívnej obrany.

Húfnice K9 Thunder

Rovnako vlni v lete objednala Varšava aj 212 samohybných húfníc K9A1 Thunder, z ktorých už dostala 48 kusov. Ďalších 460 kusov vyrabia v licencií v Poľsku. Ako sme už uviedli, nie sú to prvé obchodné úspechy K9 v Európe. Ešte pred vojnou na Ukrajine ich nakúpili Estónsko (18 ks), Fínsko (48), Nórsko (28) a Turecko (420). Dokonca aj Poľsko malo skúsenosti s touto húfnicou už predtým, keď využilo podvozok K9 pre svoju húfnicu Krab. Z nich už 54 odovzdalo Ukrajine.

K9 Thunder v Poľsku

Húfnica K9 Thunder má hmotnosť 47 ton. Osemvalcový diesel má výkon 1 000 koní a vozidlo s ním má maximálnu rýchlosť 67 km/h. Posádka je päťčlenná (veliteľ, vodič, strelec a dvaja nabíjači). Húfnica kalibru 155 mm má dĺžku hlavne 52 kalibrov. Dostrel so základným granátom je 18 km, pri použití špeciálnej munície sa môže zvýšiť až na 54 km. Zásoba granátov vo vozidle je 48 kusov.

Lietadlá FA-50

Veľmi zaujímavá je aj letecká časť poľskej objednávky. Svoje stíhačky MiG-29, ktoré už sčasti poslali na Ukrajinu, chcú Poliaci nahradiť 48 juhokórejskými lietadlami FA-50. Pôvodne ich začali vyvíjať koncom 90. rokov ako stroje pre pokročilý výcvik. Južná Kórea pri ich vývoji využila skúsenosti z licenčnej výroby stíhačiek F-16. Do služby ich zaradila v roku 2005 pod označením T-50 a je to jedno z mála nadzvukových cvičných lietadiel na svete.

Vďaka svojim výkonom však mali tieto stroje veľký potenciál na ďalší vývoj a tak postupne vznikla verzia FA-50. Tá môže

Poľský FA-50

služiť ako ľahké bojové i stíhacie lietadlo a vďaka dvojmiestnej konfigurácii môže naďalej plniť aj úlohy pokročilého výcviku.

FA-50 dosahuje rýchlosť 1,5 Mach a dostal výkonný radar. Na siedmich závesníkoch unesie 3 800 kg výzbroje. Keďže je jednomotorový, jeho prevádzka je lacnejšia ako pri dvojmotorových strojoch. Poľsko najprv dostane 12 kusov verzie Block 10, z ktorých sú prvé už vyrobené a poľskí piloti na nich cvičia. Nasledovať ich bude 36 kusov v pokročilejšej verzii Block 20. Tá je schopná niesť aj rakety vzduch-vzduch AIM-120 AMRAAM s dlhým dosahom a navádzanú muníciu proti pozemným cieľom.

Raketomety K239

Najnovším prírastkom v poľskom portfóliu sa stali raketomety K239 Chunmoo, ktoré u našich severných susedov nesú označenie HOMAR-K. Na základe zmluvy z novembra 2022 spoločnosť Hanwha Defense do júna tohto roku dokončila integráciu prvých troch týchto raketometov na poľské podvozky Jelcz. Podvozky poslali z Poľska do Južnej Kórey, kde na ne namontovali raketomety a poslali ich naspäť. V Poľsku poslúžia ako vzor pre licenčnú výrobu ďalších viac ako 200 kusov. Prvých 18 raketometov má dostať poľská 18. mechanizovaná divízia do konca tohto roka.

Odpalovacie zariadenie K239 tvoria dva kontajnery umiestnené vedľa seba. V každom kontajneri môže byť buď šesť rakiet kalibru 239 mm s dosahom okolo 80 km (teda celkovo 12 rakiet) alebo po jednej balistickej rakete s dosahom 290 km (dovedna dve rakety).

Miroslav Barič

HOMAR-K

Pomáhali partizánom

Počas presunu v horách

Ak náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko v rozhovore na stranách 16 – 18 prízvukuje, že jednou z mimoriadne dôležitých premenných, nevyhnutných k úspechu vo vojne, sú ľudia, ktorí podporujú bojujúce jednotky, v Slovenskom národnom povstaní k nim patrili aj tí, ktorí neskôr získali postavenie pomocníkov partizánov.

K posledným žijúcim ženám, ktorým priznali tento status, patria vyššie storočné dámy Zuzana Petreje a Emília Kompišová. „U nás na Liptove som chcela ísť do Povstania spolu s bratom. Najlepšie ako zdravotná sestra. Pritom on na začiatku ani bojovať príliš nechcel, lebo na východnom fronte, ako povedal, sa nabojoval už dosť. Bol však vyučený murár a ženista. Povstalci ho potrebovali. Voľky-nevoľky ísť musel. Spolu s kamarátom Štefanom, ktorý neskôr v prestrelke s Nemcami zahynul. No mne ísť do hôr zakázal. Za našu rodinu bude bojovať on. Lebo ja som podľa neho bola primladá, a vraj aj trochu pekná. Takže by som len zbytočne púťala pozornosť,“ schuti sa zasmiala pani Zuzana Petreje (nar. 15. 1. 1923). Počas vojny však do smiechu nebolo nikomu. Napriek tomu pani Zuzana po vypuknutí SNP celých päť mesiacov pomáhala z Liptovskej Kokavy zásobovať partizánske zoskupenie, v ktorom bojoval aj jej brat Matej Uličný. „Okrem všetkého iného sme nosili deky krajčírovi do Pribyliny, aby ich uzineným chlapom prešiel na vesty. Plietli sme ponožky, zháňali jedlo.“

„Veliteľom bratovho oddielu bol Vasil Achmadulin. Oddiel bol súčasťou II. partizánskej brigády Za slobodu Slovanov,“ konkretizovala pani Petreje, po vojne uč-

teľka. Základom brigády bola 15-členná partizánska skupina pod velením nadporučíka Ladislava Kalinu, ktorá bola zložená z ôsmich Slovákov a siedmich občanov bývalého Sovietskeho zväzu. V polovici septembra 1944 sa už rozrástla na 1 300 príslušníkov. Aj po potlačení Povstania jej oddiely pokračovali v boji. Až do konca januára 1945, keď sa spojili so sovietskymi jednotkami. „Do hôr som prinášala partizánom potraviny, šatstvo, lieky. Tiež mi Vasil Achmadulin, aj náčelník štábu oddielu Vysoké Tatry Ladislav Beňo dávali prieskumné úlohy.“

Zuzana Petreje

Bola aj partizánskou spojkou. Veď hory horného Liptova boli jej domovom. Počas existencie vojnovnej Slovenskej republiky pracovala pri zalesňovaní a ošetrovaní stromčekov v poľesi Čierny Váh a potom sa zamestnala v Lesníckej škole v Liptovskom Hrádku. Ako pomocníčka partizánov má oficiálne uznanú účasť v domácom protifašistickom odboji od 29. augusta 1944 do 3. februára 1945.

To však nie je všetko! Liptovský Hrádok oslobodili už 31. januára 1945, no neďaleký Liptovský Mikuláš oslobodili vojská 1. československého armádneho zboru a jednotky sovietskej armády až 4. apríla 1945. V urputných dvojmesačných bojoch zahynulo 4 563 československých a sovietskych vojakov. Všetci bojovníci popri munícii či strave potrebovali, pokiaľ sa dalo, aspoň základný hygienický servis. Ich uniformy boli prepotené, premočené a nie raz skrvavené či završivavené. „V čase prechodu frontu pri oslobodzovaní nášho kraja som organizovala rovesníčky, no aj staršie ženy do práce v prácovni v obci Pribylina. Bojujúcim vojakom sme tam prali a opravovali bielizeň.“

„Bez logistickej podpory a pomoci obetavých a statočných občanov, ako bola aj pani Zuzana Petreje, ktorej za odvalu hrozil najťažší trest, sa dá činnosť

partizánov v slovenských horách predstaviť len ťažko. Preto aj pomocníkom partizánov patrí veľká úcta a vďaka," konštatoval vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov Ministerstva obrany SR Richard Zimányi, ktorý tento rok ešte v mene ministra obrany Jaroslava Naďa odovzdal pani Zuzane Petreje v Opatovciach nad Nitrou rezortné významenie Pamätný kríž vojnového veterána.

Falošné preukazy aj úkryty

„Milá Miluška, táto ruža patrí tebe, pretože keby nebolo teba, nie som tu ani ja," s veľkým uznaním pri jednom z výročí SNP prišiel za Emíliou Kompišovou bývalý partizán. On sedel pri oslavách v Liptovskom Jáne ako čestný hosť na tribúne. Ona, tak ako zvyčajne, stála len bokom – pri plote. O tom, ako cez vojnu zachraňovala životy, nevedel takmer nikto. On áno. Preto jej priniesol kvet.

„Po mešťanke som najskôr rok pracovala pri pokladni v liptovskomikulašskom veľkosklade u podnikateľa Šavrnocha. Bol to spravodlivý človek. Po dosiahnutí plnoletosti sa mi podarilo získať miesto administratívnej pracovníčky na notárskom úrade pre náš liptovskojánsky obvod. Chvalabohu, mali sme v správe aj miestnu matriku, preto som mohla byť užitočná," spomenie dáma, ktorá 17. júla oslávila 101 rokov. A o čo vlastne išlo?

„Pán Šavrnoch za mnou prišiel, či by som jeho niekoľkým pracovníkom nevystavila na zmenené mená falošné občianske preukazy. Nuž – naozaj mi dôveroval. Až neskôr mi došlo, aké to bolo pre nás oboch nebezpečné. On to však videl ako jednu z posledných možností zachrániť viacerých svojich pracovníkov. Boli totiž Židia. Hrozili im deportácie a smrť."

Predstavte si, že ste osemnásťročné dievča a niekto vás vyzve na jednoznačne protiprávnú činnosť. Lenže miera dobra a morálky, ktorá je skrytá za formálnym porušením zákona, je nepomerne vyššia. Zároveň však je aj obrovsky nebezpečná. Tak to bolo aj v prípade pani Kompišovej.

Pani Emília nezaváhala. Rovnako nezaváhala, keď zachraňovala svoju dobrú kamarátku ešte z čias, keď pracovala vo veľkosklade. „Bývali sme spolu na ubytovni. Zdôverovali sa jedna druhej. Napokon mi prezradila, že je tiež Židovka. Volala sa Jana Gutmanová."

Pochádzala zo Šaštína, skrývala sa pod cudzím menom v Bratislave aj Ružomberku. Mladá Milka jej na istý čas požičala svoje dokumenty. No keď už pracovala na notariáte, vystavila jej falošný občiansky preukaz. Ako celkom prvej. No nielen to. Prichýlili ju aj doma v Liptovskom Jáne. Vydávali ju za príbuznú, ktorá si na Liptove hľadá prácu.

„Všetkým mladým ľuďom by som chcela povedať, že vojna je zlá, že cez ňu môže človek čakať každú minútu smrť. No ak by mali možnosť pomôcť ľuďom prenasledovaným vojnou, ako som túto možnosť mala ja, nech to určite urobia. Bude sa im žiť lepšie."

Emília Kompišová

Emília Kompišová

Kompišovci žili v kaštieli, ktorý otec pani Emílie odkúpil od grófa Szentivánih po troch ťažkých cestách za chleбом v Amerike. „Stal sa tam baptistom, baptistkou bola aj mamička, baptistkou som aj ja. No nielen ako veriaci sme sa snažili pomáhať. Cítili sme to tak ako ľudia. Veď tí, ktorým sme pomáhali, nikomu nič zlé neurobili..."

V dedine Liptovský Ján boli Nemci, v horách okolo partizáni. „Nemci sa nám nakvartirovali aj do kaštieľa, pričom partizánov sme skrývali v pivniciach. Nenašli ich, veď to boli skoro ako katakomby," spomenula. Spomenula však aj obavy a napätie. Veď čo keby?

Polné obväzisko

Nie všetci partizáni či vojaci 1. čs. armády po potlačení Povstania a dlhodobých bojoch v horách ešte vládali. Niektorí boli chorí, iní zranení. Potrebovali sa dostať cez okupované územie domov. Iní nevyhnutne potrebovali dôveryhodné dokumenty, aby sa mohli pohybovať v tyle nepriateľa. „Prišiel za mnou z hôr pán Jozef Brziak, rodák z Jána. Doniesol niekoľko fotografií a k nim zoznam mien. Falošné občianske preukazy vynášal do hôr partizánom za sárou čižmy.

Plukovník Martin Kučera, jeden zo známych povstaleckých bojovníkov o pani E. Kompišovej ešte v roku 1974 vydal toto svedectvo: „Ako pracovníčka obvodného notárskeho úradu v Liptovskom Jáne v čase od 28. 8. 1944 do 2. 2. 1945 podávala cenné správy ako spojka mojej skupiny v Liptovskojánskej doline o zámeroch tamojšieho nemeckého okupačného veliteľstva, ktoré mala možnosť získať cez notársky úrad a z iných zdrojov. Súčasne vydávala ilegálne občianske legitimácie pre partizánov, vojakov 1. čs. armády a osobám rasovo prenasledovaným. Príslušníkov mojej brigády aj ukrývala, starala sa o ich materiálne zabezpečenie, a to s ohrozením vlastného života."

Dodajme, že pani Emília, rodená Božonová si po vojne vzala za manžela pána Jozefa Kompiša, ktorý bojoval v povstaleckých horách proti fašistom od 29. augusta 1944 až do 20. apríla 1945. A ak vám zišla na um otázka, či sa podarilo prežiť aj mladej Janke, Miluškinkej kamarátke, tu je odpoveď: „Moja milá kamarátka Janka sa po vojne vydala a volala sa Holanová. Hoci sa po okupácii v roku 1968 vysťahovali s manželom do Nemcka, kontakt sme nikdy neprerušili. Som šťastná, že priateľstvo pokračuje aj v našich deťoch."

Kedysi pri oslavách SNP stávala pomocníčka partizánov pani Emília Kompišová iba pri plote. Aj ona si však zaslúži veľkú úctu a poďakovanie. Začiatkom tohto leta jej udelil Pamätnú medailu ministra obrany I. stupňa (zlatú) ešte predchádzajúci minister Jaroslav Naď. Spolu s ňou si prevzala aj kyticu kvetov, ktorú jej zaslal už súčasný minister obrany Martin Sklenár.

Pavol Vitko • Foto: Múzeum SNP, autor

Generál Zmeko v Spojených štátoch

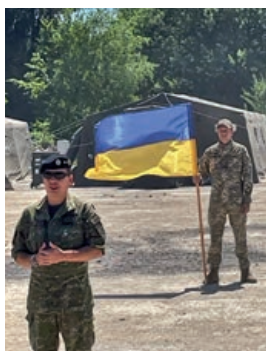

Náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko sa v Spojených štátoch zúčastnil na kontrole výcviku slovenských pilotov stíhačiek F-16. Navštívil základňu Morris Leteckej národnej gardy štátu Arizona v Tucson, rokoval s jej veliteľom a štábom 162. stíhacieho krídla. Predstavitelia výcvikovej letky vyjadrili spokojnosť s priebehom výcviku slovenských pilotov a ocenili vysokú úroveň ich pripravenosti aj motivácie. Počas pracovnej cesty navštívil aj veliteľstvo 101. výsadkovej divízie Armády USA vo Fort Campbell, štát Tennessee, kde sa na pozvanie veliteľa divízie genmjr. Josepha McGee zúčastnil na veliteľskej konferencii a rokoval o spolupráci spojeneckých síl na východnom krídle Severoatlantickej aliancie.

.....

Veliteľ pozemných síl v Lešti

Veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach sa 11. júla v Lešti stretol s nemeckým veliteľom 1. PzDiv generálmajorom Hübnerom. Rokovali o spolupráci a podpore výcviku v súvislosti s tankmi Leopard 2A4. Zhodli sa, že prítomnosť nemeckej tankovej rot (Leopard 2A6), ktorá v tomto roku pôsobí v rámci MN BG v Lešti, je skvelá príležitosť na zvýšenie efektivity výcviku našich posádok tankov, ako aj na spoločný výcvik našich tankových jednotiek. Stretli sa s nemeckým výcvikovým tímom a cvičiacimi posádkami. Potom veliteľ pozemných síl vykonal inšpekciu cvičiacich posádok novovzniknutej 4. tankovej rot 14. tpr Trebišov, ktoré sa v Lešti preškoľujú na Leopardy, a vyskúšal si tank v teréne. Návštevu CV Lešť ukončil inšpekciou výcvikového modulu EUMAM.

68 nových poručíkov

Slávnostnými promóciami v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši 7. júla úspešne ukončili štúdium absolventi inžinierskeho a magisterského štúdia. Počas ceremoniálu boli vymenovaní do prvej dôstojníckej hodnosti poručík. Vysokoškolský diplom druhého stupňa si na promócii prevzalo 68 absolventov štyroch študijných programov, z toho 19 žien. Podľa rektora AOS docenta Jozefa Putteru je poslaním akadémie okrem vzdelávania tiež viesť počas štúdia kadetov a kadetky k čestnosti, mravnosti, občianskej a spoločenskej zodpovednosti. Poďakoval tiež všetkým zamestnancom AOS, ktorí sa podieľali na vzdelávaní a výcviku, ako aj rezortu obrany, Generálnemu štábu Ozbrojených síl SR a zložkám, ktoré pomáhajú akadémii plniť jej poslanie.

■ Riaditeľ Vojenskej polície plukovník Valentín Cebo a generálny riaditeľ Slovenskej inšpekcie životného prostredia Ján Jenčo podpísali zmluvu o vzájomnej spolupráci medzi Vojenskou políciou a Slovenskou inšpekciou životného prostredia. Upravuje základné podmienky spolupráce v oblastiach ako prevencia páchania protiprávnej činnosti na úseku životného prostredia, príprava a realizácia súčinnostných preventívno-bezpečnostných akcií, odhaľovanie a dokumentovanie protiprávnej činnosti na úseku životného prostredia, odborná spolupráca a vzdelávanie v miestach v pôsobnosti inšpekcie a vzájomná informovanosť.

■ Novým veliteľom Poddôstojníckej akadémie sa stal štábný nadrotmajster Jozef Antolík a jeho zástupcom štábný nadrotmajster Ladislav Orávik. Doterajší veliteľ Poddôstojníckej akadémie štábný nadrotmajster Michal Zelenák bude pôsobiť vo funkcii veliaceho poddôstojníka 3. spojovacieho práporu NATO v Bydgoszczy v Poľskej republike.

■ V dňoch od 3. – 7. júla sa uskutočnil špecializovaný výcvik pre desať pilotov OS SR a jednu palubnú sprievodkyňu. Zamerail sa na činnosti posádky po núdzovom pristátí lietadla na vode. Účastníci si osvojovali techniky plávania vo výstroji, ktorý používajú počas letu, prácu s núdzovými dýchacími prístrojmi a prostriedkami na záchranu. Záverečné cvičenie predstavovala simulovaná nehoda dopravného lietadla na vodnej hladine. Cieľom posádky bolo v čo najkratšom čase sa dostať do záchranného ostrovčeka a pomocou signalizačných a komunikačných prostriedkov privolať záchranný prostriedok UH 60 Black Hawk.

■ V šestnástom ročníku súťaže v bojovej strelbe, ktorý pripravil odbor špeciálneho výcviku Centra výcviku Lešť, si zmeralo sily 52 dvojíc zo Slovenska, Česka, Slovinska a Nemecka. Čakala na nich prekážková dráha so strelbou, strelba na sériu kovových terčov, parkúr v kombinácii so strelbou a strelby dlhou puškou s rôzne vzdialenými cieľmi s časovým limitom. Zámerom bolo porovnať všetky zložky OS SR s ozbrojenými zložkami ministerstva vnútra, ministerstva spravodlivosti a športovou streleckou komunitou.

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2023
Kategórie: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Vofná tvorba

Galéria MIL 2023
Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok – 3. október 2023

osveta.mil.sk
personal.mil.sk

Slnko, voda a vzduch

O d 3. do 7. júla sa konal špecializovaný výcvik pre desať pilotov Ozbrojených síl SR a jednu palubnú sprievodkyňu. Zameral sa na činnosti posádky po núdzovom pristáti lietadla na vode. Účastníci si osvojovali techniky núdzového opustenia lietadla, plávania vo výstroji, ktorý používajú počas letu, prácu s núdzovými dýchacími prístrojmi a prostriedkami na záchranu. Záverečné cvičenie predstavovala simulovaná nehoda dopravného lietadla na vodnej hladine jazera Guláška. Úlohou posádky bolo dostať sa v čo najkratšom čase do záchranného ostrovia a pomocou signalizačných a komunikačných prostriedkov privolať záchranný prostriedok – vrtuľník UH 60 Black Hawk.

Foto: Ivan Kelement

**ZVÄZ VOJAKOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**Veliteľstvo síl
pre špeciálne operácie**

pozýva
slovenských vojakov,
ich rodinných príslušníkov
a turistov
na

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Realizované s finančnou podporou Ministerstva obrany Slovenskej republiky v rámci dotácie programu. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný Zväz vojakov SR.

KRIVÁŇ

2494 m n.m.

HORÁM ZDAR!

9. septembra 2023

28. MEDZINÁRODNÝ VOJENSKÝ VÝSTUP

INFO:

ODCHOD ÚČASTNÍKOV:
Z TROCH STUDNÍČIEK - DO 08,00 HOD.
ZO ŠTRBSKÉHO PLESA (LIEČEBNÝ DOM SOLISKO) - DO 08,00 HOD.

PROSÍME ÚČASTNÍKOV, ABY SA OBLÍKLÍ NA PODMIENKY VÝSOKEJ TATIER. KAŽDÝ ÚČASTNÍK MUSÍ MAŤ UZATVORENÉ POISTENIE NA VLASTNÉ NÁKLADY. ORGANIZÁTOR NEBUDE ZNÁŠAŤ NÁKLADY ZA NEODDRŽANIE TEJTO PODMIENKY.

ÚČASTNÍCI VÝSTUPU ODDRŽIA:
NA VRECHOLE ÚČASTNÍCKY LIST S VRECHOLOVOU PEČIATKOU.
V AREÁLI ŠTRBSKÉHO PLESA KOREŠPONDENČNÝ LÍSTOK S MOŽNOSŤOU ODOSLANIA SLOVENSKEJ POŠTOU.

Pamätný kríž vojnového veterána

Vyznamenanie Pamätný kríž vojnového veterána bolo zriadené v októbri 2017 na ocenenie výkonu štátnej služby, záslužného činu alebo spolupráce s Ozbrojenými silami Slovenskej republiky pri plnení úloh, podpory a rozvoja Ozbrojených síl SR. Pamätný kríž vojnového veterána možno udeliť osobe, ktorej Ministerstvo obrany SR prizná postavenie vojnového veterána alebo vojnového veterána in memoriam, profesionálnemu vojakovi, štátnemu občanovi Slovenskej republiky alebo cudzincovi.

Pamätný kríž vojnového veterána udeľuje minister obrany Slovenskej republiky.

Popis vyznamenania:

Pamätný kríž vojnového veterána je vyznamenanie vo forme atypického kríža, ktorý vznikol do kruhu komponovanou štylizáciou slovenského dvojkríža. Na líčnej strane v strede kríža je kruhový medailón s dvojkrížom a trojvrším. Ramená kríža sú biele, trojvršie horizontálne šrafova-

né s bielou obrysou linkou. Za krížom je vertikálne šrafovanie. Rubová strana je striebornej farby a má rovnakú podobu ako líčna strana. V kruhovom poli medailónu je znak Ozbrojených síl Slovenskej republiky, nad ním v medzikruží je umiestnený nápis VOJNOVÝ VETERÁN.

Stuha je hodvábná, tmavozeleno-bielej farby; šírka stuhy je 38 mm a dĺžka 64 mm.

Stužka zodpovedá usporiadaniu farieb stuhy, pričom jej dĺžka je 11 mm. Na stužke je v ľavej časti miniatúra rubovej strany vyznamenania. Tri biele pruhy na stuhe a stužke predstavujú voľne interpretované Svätoplukové pruhy.

Priemer obojstranného pamätneho kríža je 35 mm. Pamätný kríž je vyrobený z kovu bielej farby s patinou.

Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Rozpad rakúsko-uhorskej armády na Slovensku

Správy o kolapse rakúsko-uhorskej armády na talianskom fronte koncom októbra 1918, o vzniku Československej republiky a ďalších štátoprávných zmenách mali okamžitý deštruktívny efekt aj na jednotky rakúsko-uhorskej armády v zázemí, a to aj na území Slovenska.

Vodné kasárne v Bratislave po skončení prvej svetovej vojny (záber z roku 1919)

Náhradné jednotky rakúsko-uhorskej armády dislokované (nielen) na území Slovenska predstavovali v roku 1918 semenisko mimoriadnych udalostí. Ich veliteľstvá boli už vo februári 1918 pomerne presne informované o tom, že sa „v poslednej dobe v monarchii prejavujú znaky sociálneho revolučného pohybu, ktorý bezpochyby vznikol v Rusku.“ Nositeľmi takýchto revolučných myšlienok sa tak stali predovšetkým navrátilci z ruského zajatia, ktorí sa po uzavretí mieru v meste Brest-Litovsk začali hromadne vraciť „domov“ – do monarchie.

Revolúcia na export

Príchod týchto vojenských osôb viedol k nepokojom a revoltám. Napríklad už 12. mája 1918 vypukla vzbura pri náhradnom prápore pešieho pluku 80 v Rimavskej Sobote. 21. mája 1918 zasa došlo k nepokojom v náhradnom prápore 15. honvédskeho pešieho pluku v Trenčíne, iniciátormi boli opäť navrátilci zo zajatia. Tí najprv odmietli prijať obed (repa na kyslo), popoludní sa na kasárenskom dvore správali „skoro vzbúrenecky“ a večer muži pochodovej roty 2/XL dokonca zvalili na zem jej veliteľa poručíka Neumanna. V noci z 2. na 3. júna 1918 došlo k najväčšej mimoriadnej udalosti – vzbure náhradného práporu pešieho pluku 71 v Kragujevci. Po jej potlačení bolo popravených 44 vzbúrencov.

Počas septembra a októbra 1918 naprieč všetkým mimoriadnym udalosťami ďalej prebiehal zavedený spôsob života rakúsko-uhorskej armády v zázemí. Dochádzalo okrem iného aj k spravodajskému preverovaniu navrátilcov z ruského, resp. rumunského zajatia. Hlavné veliteľstvo armády (AOK) v tejto súvislosti vydalo pomocnú knihu Befehl zur Perlustrierung der Heimkehrer, ktorú prostredníctvom ministra vnútra zaslali aj civilným úradom. Tie pritom prechovávali voči navrátilcom určitú nedôveru.

Vojaci v náhradných jednotkách, či už to boli navrátilci alebo nováčikovia, boli prostredníctvom príbuzných informovaní aj o ťažkej hospodárskej situácii v civilnom sektore. V povedomí

verejnosti boli pritom známe informácie o osobách, ktoré za viac ako štyri roky na fronte neboli, alebo ich bolo stále vidno „vysedávať v kaviarňach“. Aj nedostatok základných komodít a potravín viedol v čase kolapsu náhradných jednotiek rakúsko-uhorskej armády k rabovaniu štátneho i súkromného majetku.

Rakúsko-uhorské vojsko bolo na začiatku jesene 1918 na fronte, ale i v zázemí ohrozené aj tzv. španielskou chrípkou. O nedostatočnej pripravenosti armády na výskyt tohto vírusu svedčí aj to, že napríklad v Bratislave v polovici októbra 1918 ako prevencia pred ním uvádzali potrebu vykurovania priestorov (aj pred oficiálnym začiatkom vykurovacej sezóny)...

Po správach o zmene režimu koncom októbra 1918 nastala vlna nových revolt. Rozhodujúcimi sa ukázalo prvých 72 hodín (teda 3 dni) nového mesiaca, počas ktorých sa väčšina posádok rakúsko-uhorskej armády na území Slovenska chaoticky rozpadla.

Napríklad v budúcom hlavnom meste Slovenska už 31. októbra 1918 po predchádzajúcom veľkom ľudovom a pomerne pokojnom zhromaždení náhle prepuklo rabovanie hotela Savoy a ďalších podnikov podobného charakteru, demolovanie obchodov na ulici Rybná brána a ničenie symbolov „starého režimu“ (napríklad na filiálnych kasárňach pešieho pluku 72 – Vodných kasárňach). Na tomto rabovaní sa zúčastnili aj vojaci. Mestská polícia a niektorí dôstojní-

Polná ošetrovňa na talianskom fronte

Odchod transportov porazenej rakúsko-uhorskej armády z talianskeho frontu v roku 1918

ci armády zasiahli pomerne neskoro a neúčinne, pričom tlač konštatovala, že mestu by pre takého prípadu údajne prospelo lepšie osvetlenie. V ten istý večer po prejave veliteľa vojenskej posádky v Prešove mjr. Issekutza došlo pri tam dislokovaných náhradných jednotkách pechoty a delostrelectva k ozbrojenej revolte. Výsledkom činnosti stanného súdu, ktorý sa konal nasledujúceho dňa, bola poprava 2 civilov a 41 vojenských osôb (priamo na Hlavnej ulici). V Kremnici, kde boli dislokované náhradné batérie horských delostreleckých oddielov 11, 18 a 30, sa diali podobné výtržnosti. Miestny augmentačný sklad vykradlo poľské mužstvo, pričom dokonca ešte o mesiac neskôr (2. decembra 1918) sa tamojší mestský policajný kapitán zaoberal „záhadou“ osudu jedného písacieho stroja a 3 vriec múky, ktoré „zmizli“ z tamojších delostreleckých kasární. Vo Svätom Jure 2. novembra 1918 opäť za prispenia poľského mužstva vyrabovali sklad náhradnej delostreleckej batérie 124.

Bez subordinácie a disciplíny

Počínajúc 1. novembrom 1918 sa situácia na území oboch veliteľstiev (v Bratislave a Košiciach) vojenskej správe

vymkla spod kontroly a nastal chaos. Dislokované posádky útvarov a útvarov zbraní a služieb sa začali prakticky hneď rozpadávať. Vojaci, neozbrojení aj ozbrojení, v skupinách aj individuálne, agresívne aj apaticky opúšťali kasárne, nemocničné zariadenia, kurzy, výcvikové priestory atď. To isté sa vzťahovalo aj na viacerých vyšších dôstojníkov. Snahy niektorých veliteľov, ktorí vplyvom individuálnych okolností zostávali naďalej v činnnej službe, zadržať ich, diskutovať s nimi a vysvetľovať im aktuálnu politickú situáciu, vyzneli naprázdno. Subordinácia a disciplína už prestali existovať.

Odchod do domovských posádok sa týkal aj náhradných jednotiek, ktoré predtým na územie dnešného Slovenska prevelili ad hoc, napríklad spomínaný haličský 80. peší pluk (Rimavská Sobota) alebo prápor cisárskych poľných strelcov 2 (Ružomberok).

V prvých troch novembrových dňoch sa dalo do pohybu enormné množstvo vojenských osôb. V mestách a obciach sa miešali rakúsko-uhorskí navrátilci s dohodovými zajatcami prepustenými zo zajateckých táborov. Vojenský zbehovia sa stretali s vojakmi vracajúcimi sa z frontu.

Dôsledkom tohto kolapsu bolo, že podľa hlásenia z 2. novembra 1918 sa veľká časť posádok na teritóriu bývalého Vojenského veliteľstva Bratislava úplne rozpadla. Rovnaké hlásenie prináša informácie, že „zovšadiaľ“ z vidieka prichádzajú správy o revoltách s účasťou vojenských osôb a s tým súvisiace žiadosti o nasadenie vojenskej asistencie. Už v tento deň bolo evidentné, že s výnimkou niektorých najkrikľavejších prípadov nebolo možné do problémových lokalít vyslať asistenčné jednotky, pričom ich početný stav nepresahoval silu rot. V tejto situácii zostávalo zvyšku kompetentných veliteľov len dať pokyn na pozbieranie výstroja a výzbroje, na prepustenie zostávajúceho mužstva domov a na organizovanie občianskych stráží. Podobný stav vládol aj v kompetencii bývalého Vojenského veliteľstva Košice. Dňa 3. novembra 1918 konštatovalo „...úplný rozpad banskobystrickej posádky“.

V priebehu prvej polovice novembra 1918 sa zároveň začali z frontov alebo z priestorov nasadenia do mierových posádok vracat poľné jednotky rakúsko-uhorskej armády, resp. ich zvyšky. Typickými znakmi tohto transferu bola

Kasárne v Kragujevci. Skupina príslušníkov náhradného práporu pešieho pluku 71.

strata materiálu, ťažkých zbraní, zvierat (koní) a v neposlednom rade aj rapidný pokles početných stavov. Mnohí vojaci aj dôstojníci jednoducho dezertovali. Napríklad 27. delostrelecký pluk sa do kasární v Lučenci vrátil 15. novembra 1918 bez diel a ťažných koní v počte sedem dôstojníkov a 50 mužov.

Za takýchto okolností začiatkom novembra 1918 začala Slovensko obsadzovať československá armáda. Pred príchodom československého vojska viaceré dokumenty bývalej rakúsko-uhorskej armády odviezli za demarkačnú čiaru, teda do Maďarska. To sa vzťahovalo napríklad na prešovský peší pluk 67 alebo na lučenecký peší pluk 25. Obnoviť poriadok a bezpečnosť v mestách a obciach Slovenska sa podarilo až po vojne s tzv. Maďarskou republikou rád v roku 1919.

Slávnostné otvorenie vojenskej výstavy v Banskej Bystrici v júni 1918

Mgr. Peter Chorvát, PhD.
Vojenský historický ústav

Premiéra na Dukle

58. ročník najprestížnejšieho slovenského atletického mítingu P-T-S sa 20. júla po prvý raz uskutočnil na štadióne Vojenského športového centra Dukla v Banskej Bystrici.

„Ukázalo sa, že naše investície do rozsiahlej rekonštrukcie a modernizácie štadióna a jeho zázemia sa vrátili v skvelých športových výsledkoch, ako aj v potlesku divákov,“ konštatoval po skončení pretekov štátny tajomník ministerstva obrany Marian Majer.

Úroda rekordov

Jeho slová potvrdilo aj trinásť rekordov. „Vynikla naša Viktória Forster, ktorá v silnej konkurencii skončila druhá na 100 metrov prekážok a vyrovnala vlastný národný rekord. Na hladkej stovke bola tretia, pričom prekonala 55-ročný slovenský rekord Evy Gleskovej z olympiády v Mexiku,“ potešene konštatoval riaditeľ VŠC Dukla podplukovník Matej Tóth. Do štatistik sa zapísali tri rekordy mítingu (400 m prekážok muži aj ženy a vrh guľou – muži). V behu na 400 m cez prekážky zabohol Kyron McMaster z Britských panenských ostrovov

štvrtý najlepší výkon na svete v sezóne. Rekordov štadióna na Štiavničkách padlo sedem. Sedem bolo aj najlepších slovenských výkonov roka. No a Filip Federič vytvoril slovenský juniorský rekord na 200 m (20:88).

„Z Dukly ma potešili aj Gabriela Gajanová (800 metrov, štvrtá), Matej Baluch (400 m prekážok, štvrtý), Daniela Ledecská (400 m prekážok, piata). Prijemne prekvapil oštepár Jakub Kubínek, ktorý posunul svoj osobný rekord už na takmer 80 metrov a skončil druhý,“ ocenil podplukovník Tóth.

Aj s rezervami

V kedysi silnom ženskom diaľkarskom doskočisku však Dukla zastúpenie nemala. „Po odchode sestier Veldákových nemáme v Dukle skokanky. Ani na Slovensku niet teraz pretekárov, ktoré by sa približovali ich výkonnosti,“ neveselo konštatoval ich bývalý tréner kapitán Radoslav Dubovský.

Jeho zverenec Adam Hriň síce v rámci národného programu zvířazil, no výkonom 7.25 m zaostal za svojim tohtoročným maximom skoro o štvrt metra. „Adam je vysoký, má skoro dva metre, verím mu, má len 21 rokov, bude z neho výborný skokan,“ nezaprel svoj optimizmus kpt. Dubovský.

Bývalá diaľkarka Janka Veldáková aj so svojou sestrou Dankou, niekdajšou trojskokankou Dukly, pôsobia v športovej škole v Košiciach a v tamomšom atletickom klube trénujú deti. „Keď si spomeniem na nie dávne výsledky našich žien, bolo mi tak trochu na zaplakanie. Veď ak som ja na súťaži neskočila šesť a pol metra, bola som na seba taká nahnevaná, že až. Teraz však už viaceré skáču okolo šesť metrov, takže možno sa niektorá z nich prepracuje aj do Dukly,“ porovnala J. Veldáková, ktorej osobný rekord z roku 2008 má 672 cm. Na Štiavnických vyhrala diaľku Holanďanka Pauline Honderma so 642 cm.

Marcel Lomnický si výkonom 72.54 vytvoril tohtoročné maximum, no v kladive to stačilo len na piate miesto. Za víťazným Ukrajincom Michailom Kochanom zaostal o šesť metrov. Kladivárka Martina Hrašnová tiež chcela viac, s 66.91 m bola štvrtá. Suverénnym výkonom zvířazila svetová rekordérka, trojnásobná olympijská a štvornásobná svetová šampiónka Anita Włodarczyková z Poľska. Viac chcel aj americký žrdkar Austin Miller. Keby mu včas dorazili žrde, azda by jeho pokus o rekord mítingu 572 cm bol úspešný. S požičanými napokon zdolal „len“ 562 cm, rovnako ako jeho krajan a zároveň víťaz disciplíny Cole Walsh.

Najvyššie hodnotenie mítingu

Medzinárodné hodnotenie P-T-S bolo po aktuálnom ročníku na banskobystrických Štiavnických najvyššie od obnovenia pretekov v roku 2016. Jednu časť tvoria body za kvalitu štartového poľa, druhú za výkony najlepších piatich pretekárov v tucte najkvalitnejších disciplín. V tohtoročnom porovnaní P-T-S skončilo na 42. mieste z ôsmich stoviek atletických podujatí na celom svete, čo je skvelé. Na mítingu zápolili pretekári z 32 krajín.

„Všetko bolo profesionálne pripravené, atléti boli s podmienkami veľmi spokojní a štadión obstál na jednotku, čo potvrdzujú aj výborné svetové výkony,“ zhodnotil riaditeľ VŠC Dukla Matej Tóth. Ocenil tiež, že viac ako tritisíc divákov v rámci prvej P-T-S v Banskej Bystrici vytvorilo motivujúcu atmosféru, stretol sa len s pozitívnymi ohlasmi. „Areál VŠC Dukla je aktuálne najlepší atletický štadión na Slovensku, má vynikajúcu dráhu, aj veľmi dobré zázemie, takže rezortu obrany patrí veľká vďaka za to, že sa ho podarilo takto skvele zmodernizovať. Aj preto sme sem presunuli P-T-S zo Šamorína a aj preto sa už dnes môžeme tešiť, že sa tu na budúci rok uskutočnia Majstrovstvá Európy v atletike do 18 rokov,“ avizoval prezident Slovenského atletického zväzu Peter Korčok.

Pavol Vitko • Foto: autor a SITA

< ANKETA >

Ako hodnotíte zmodernizovaný banskobystrický štadión?

Viktória Forster

(100 m, 11,26 - slovenský rekord, 3. miesto, 100 m prek. 12,82 - vyrovnaný slovenský rekord, 2. miesto): Mala som možnosť nedávno byť tu na týždňovom sústredení a na tomto štadióne sa mi naozaj veľmi dobre behá. Tie časy

výsledky hovoria za všetko.

Anita Włodarczyková, Poľsko

(kladivo, 74,81, 1. miesto): Som prvý raz v Banskej Bystrici a tunajší štadión je veľmi fajn. Ďakujem za prijatie od fanúšikov, atmosféra bola veľmi dobrá, hádzalo sa mi super, takže všetko OK.

Ján Volko

(100 m, 10,21 - vlastné sezónne maximum, 1. miesto, 200 m, 20,28, 1. miesto): Dráha mi tu vyhovuje, je dobrá. Už som tu mal možnosť pretekať a veľmi sa teším, že konečne máme na Slovensku takýto štadión.

Gabriela Gajanová

(800 m, 2:00:23, 4. miesto): Teším sa že sem presunuli PTS a že sa to zišla taká dobrá konkurencia. Mala som tu aj mojich najbližších, len keby som bežala pod dve minúty. Ale aj tento čas beriem. Ja mám tento štadión veľmi rada,

chodím sem trénovať keď som na Slovensku a snažím využívať skvelé podmienky, ktoré na Dukla máme.

Martina Hrašnová

(kladivo, 66,91, 4. miesto): Trochu ma mrzí že som si nezlepšila tohtoročné maximum. Až príliš mi na tom záležalo a asi preto bola technika strnulá. Ale štadión je skvelý a Bystrica bola úžasná.

Daniela Ledecká

(400 m prek. 57,41, 5. miesto):

Atmosféra ma nabudila, motivovala, chcela som sa ukázať pred ľuďmi, ktorí nás prišli podporiť. Ja som veľmi rada že štadión Dukly zrekonštruovali a je v podstate nový. Je to motivačné,

tá krásna dráha, rozvíčovací štadión aj celá infraštruktúra. Kiež by ich bolo takýchto komplexov na Slovensku viac.

Ayomide Folorunsová, Taliansko

(400 m prek. 54,44 s - rekord mítingu, 1. miesto): Ešte som v Banskej Bystrici nebola - a ako tu teda bolo? Atletická dráha a celkové zabezpečenie profi, atmosféra super, takže len pozitíva. Navyše som aj vyhrala. ☺

1968:

Morálna devastácia armády ako súčasť okupácie

„Ako bývalej zamestnankyni vojska, ktorú po invázii v roku 1968 nespravodlivo prepustili zo zamestnania z politických dôvodov, mi prideliť z ministerstva obrany v roku 1990 dvojtýždňovú rekreáciu. To bola popri politickej rehabilitácii moja jediná satisfakcia.“

Pani Anna Bělohoubková spomenula: „...takže si to porovnaj, čo sú to dva týždne na Šumave oproti dvom desaťročiam života v ponížení a obavách?“. Po okupácii bola v rámci politických čistiek v armáde prepustená ako občianska zamestnankyňa vojenskej správy v Martine dňa 20. 8. 1970. „S manželom sme mali dve malé deti a v Turci ma ako politicky ‚nespolahlivú‘ nikto nezamestnal.“

Čo vieme a o čom sa nehovorí

Pokus o reformu totalitného systému sovietskeho typu v Československu na čele s Alexandrom Dubčekom v roku 1968 patril v druhej polovici 20. storočia medzi najdôležitejšie politické udalosti v Európe. Proces o nastolenie „socializmu s ľudskou tvárou“ však násilne ukončila vojenská intervencia, ktorá sa začala 20. augusta 1968 o 23.00 hodine. Vieme, že sa na nej zúčastnilo 27 divízií. Počty interventov sa odhadujú na 350-tisíc vojakov. Vieme, že spolu s nimi sa na invázii zúčastnilo približne 6 300 tankov, 2 000 diel a raketových systémov či 800 bojových lietadiel. Hoci sa vždy uvádza, že išlo o operáciu Varšavskej zmluvy, vieme tiež, že to bola predovšetkým agresia Sovietskeho zväzu riadená komunistickým vedením

z Moskvy. Ostatné krajiny vojenského paktu socialistických krajín sa na nej podieľali skôr symbolicky. Poliaci nasadili tri a Maďari jednu divíziu. Bulhari vyslali dva pluky. Východní Nemci operačnú skupinu a radistov. Rumunsko sa spoločne s Albánskom na intervencii zúčastniť odmietlo. No a napokon vieme, že dobre vyzbrojená a vycvičená Československá ľudová

Anna Bělohoubková v roku 1968 ako vedúca skautského oddielu, čo bola tiež jedna z príčin jej „ politickej nespôhlivosti“ – a v roku 2020

vá armáda v počte 235-tisíc vojakov bola paralyzovaná rozkazom o zachovaní pokoja.

O čom sa však príliš nehovorí, je fakt, že nasledujúce normalizačné previerky a čistky v armáde sa stali aj masovým semenským intríg a podrazov v snahe udržať si uniformu a prácu. Spojených s udavačstvom, falšou a s morálne poľamanými chrbticami. Pokračuje pani Bělohoubková, rodáčka zo Senice: „Keď bolo v zmysle nariadenia zhora potrebné vyhodíť z útvaru istý počet ľudí, odrazu dôstojníci-hrdinovia pustili do gátí. Zrazu Rusov, okupantov, ktorých predtým preklínali, navonok skoro všetci milovali. Na prvom mieste môj nadriadený, proviantný náčelník. Major. Jeho meno radšej nevyslovím, mala by som horko v ústach. Na stránickej schôdzi, azda len deň pred okupáciou sa zastrájal, že ak by prišli Rusi, bude strieľať a žiadna rusácka noha sa cez neho na náš buzerák nedostane. Odrazu okupácia bola pre neho internacionálna bratská pomoc – a mňa, ako člen previerkovej komisie vyhodil z roboty.“

Udavači a podrazáci

Pridajme aj spomienku Petra Čulíka, dnes plukovníka v. v. „Po prevelení od železničnej brigády k motostrelcom do Bratislavy som cítil, že vo Vajnorochoch ako prišelec zo Žiliny môžem mať s previerkou problémy. Šokovalo ma však, že impulz na moje vyhodenie z vojska dali práve kamaráti zo Žiliny.“ Keď mu prečítali posudok, ktorý prišiel od železničného vojska, zalial ho pot. Telefonoval do Žiliny: „Chlapi, kamaráti, veď toto sú všetko nepravdy. Ste si vedomí, že ja budem pre takýto posudok z armády vyhodенý? Že mi zničíte život...?“ Argumentoval, čo všetko pre brigádu urobil. Odvolával sa. Nič nepomohlo. Za „ideologickú diverziu“, keď okupačným vojakom vysvetľoval, že u nás nie je žiadna kontrarevolúcia, skončil ako mladý kapitán a veliteľ čaty na ulici.

A čo trebárs Anton Gombár, ktorého dokonca ako nečlena komunistickej strany a veliteľa rádiovej čaty v hodnosti kapitán vyslali ešte v roku 1969 na interné štúdium na Vojenskú akadémiu v Brne? Vo svojej odbornosti bol totiž výnimočne dobrý, no skutočnosť, že prostredníctvom svojej rádiostanice pomáhal ilegálnemu rozhlasovému protiokupačnému vysielaniu, ho dobehla. Keď sme sa pána Gombára, dnes podplukovníka v. v., spýtali, ako sa o jeho vysielaní 21. 8. 1968 v Košiciach dozvedela previerková komisia v Brne, ironicky sa usmial: „Moc ľudí to o mne nevedelo. No vtedy už bolo veľa ko-

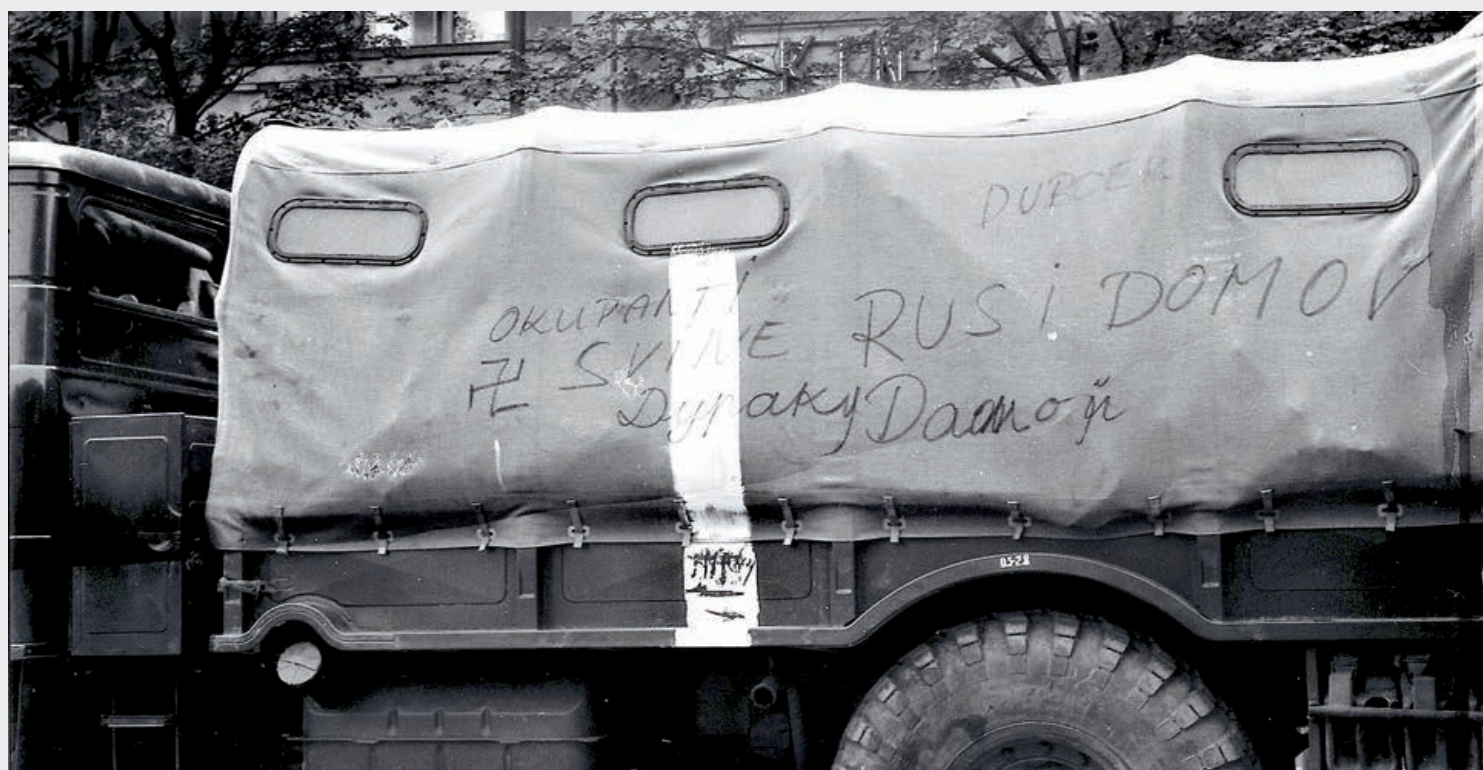
Peter Čulík sa dal odfotografovať pred vyhodnením z armády ako kapitán a po reaktivácii ako plukovník

legov zlomených a ochotných udávať. Aj preto, aby si zachránili kožu. Veď ak sme v auguste 1968 boli proti okupácii azda všetci dôstojníci, po pár mesiacoch pod vplyvom normalizácie väčšina prebehla na druhú stranu. Súhlasili s okupáciou a písali udania. To bola morálna devastácia. Poznačila armádu na celých ďalších dvadsať rokov. Ak nie aj na dlhšie...”

Koľko ich bolo?

V celkovom počte vojakov z povolania, ktorí boli po roku 1968 prepustení z Československej ľudovej armády z politických dôvodov, sa štatistické údaje až prekvapivo rôznia. Ako uvádza napríklad Alex Maskalík z Vojenského historického ústavu, podľa analýz z Kádrových ročeniek za roky 1968 až 1971 sa v Československej ľudovej armáde malo toto číslo vyšplhať na 6 943 dôstojníkov a 1 984 práporčíkov. To je spolu 8 927 vojakov z povolania. Dodajme, že k týmto vojakom treba prirátať občianskych zamestnancov vojenskej správy, ktorí v uvedenej oficiálnej štatistike nie sú. Tiež tých, ktorí boli z vojenskej služby prepustení formálne pre iné dôvody. Trebárs to bolo zdravie, vyšší vek, vlastná žiadosť a podobne, no v pozadí išlo najmä o ich protiokupačné postoje v roku 1968. Navyše – rokom 1971 sa politické čistky v armáde neskončili. Trvali do polovice 70. rokov. Združenie vojenskej obrody Slovenska, ktoré zastupuje na Slovensku rehabilitovaných vojakov, odhadom uvádza, že v Československu muselo odísť z armády po roku 1968 z politických dôvodov približne 12-tisíc osôb. Z nich 1 400 na Slovensku. Vzhľadom na uvedené skutočnosti môže byť tento odhad blízko k pravde.

Vrátnik, pumpár, taxikár

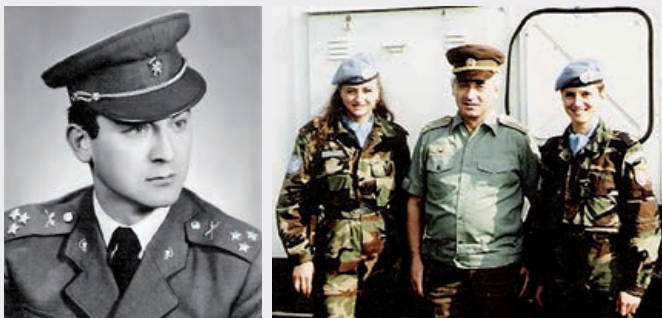
Žiť s biľagom politicky nespoľahlivého človeka v pozícii občana druhej kategórie bolo mimoriadne ponižujúce a frustrujúce. Nemálo vojakov prišlo nielen o svoje celoživotné povolanie a o priateľov, ale aj o rodiny. Niektorí riešili traumu z poníženia a beznádeje alkoholom. Vyskytli sa i samovraždy. O cho-

robách vyvolaných stresom a úzkosťou ani nehovoriac. Na druhej strane sa nemálo prepustených vojakov pobilo s osudom. Napriek politickému biľagu sa dokázali presadiť v novej profesii. Ale len do istej úrovne. Vedúce pozície boli aj v civile vždy iba pre preverených komunistov, nie pre politicky nespoľahlivých a z armády vyhodенých vojakov.

O tom, ako v civile začínali, uvedme niekoľko príkladov. Napríklad finančný dôstojník podplukovník Štefan Chren za to, že podpísal petíciu 2000 slov a pre nesúhlas s okupáciou ČSSR, pracoval po vyhodení z armády ako vrátnik vo zvolenskom hoteli Poľana. Podporučíkovi a veliteľovi čaty Rudolfovi Kmeťovi sa podarilo uchytiť ako vodič sanitky v liptovskomikulátskej nemocnici. Stanislav Pavlík bol kapitánom protivzdušnej obrany štátu, ale bol rád aj za miesto skladníka na považskobystrickej pošte. Major Jozef Valent, prepustený za kritiku normalizačnej politiky komunistickej strany z funkcie trénera Armádneho strediska vrcholového športu Dukla Banská Bystrica, pracoval v robotníckych zamestnaniach na benzínových čerpacích staniách. A čo taký Vladimír Vičan, ktorý bol z armády prepustený 31. 6. 1971 z funkcie učiteľa lietania a pilota letky vlečných terčov? „Pilotoval“ už len taxíky.

To však nie je všetko. Anton Droppa a Július Suja – žiak, tiež rehabilitovaný dôstojník, vo svojom Stručnom biografickom slovníku, ktorého podtitul znie Mimosúdne rehabilitovaní vojaci z povolania a občianski zamestnanci vojenskej správy prepustení z čs. armády v r. 1948 – 1989 na Slovensku (v roku 1994 ho vydalo Združenie vojenskej obrody Slovenska), uvádzajú aj mená bojovníkov proti fašizmu. Tí počas druhej svetovej vojny bojovali po boku Sovietov v pozícii osloboditeľov, ale v roku 1968 ich vnímali ako okupantov. Napríklad Jozef Smieško, ktorý sa zúčastnil protifašistického odboja v SNP a bojoval aj v 1. čs. armádnom zbore, bol prepustený z armády pre nesúhlas s okupáciou ČSSR 21. 7. 1971 v hodnosti podplukovník raketového vojska. Nepomohol mu ani Rad SNP II. tr., Čs. voj. pamätná medaila so štítkom SSSR či sovietska Medaila Za víťazstvo nad Nemeckom. Našiel si miesto ako technik pri kladení diaľkových káblov. A statočný bojovník Milan Schalek, okrem iného nositeľ prestížnej čs. medaily Za chrabrosť pred nepriateľom? Keď ho za protioкупаčné postoje prepustili z funkcie hlavného inžiniera Vojenských lesov a majetkov Kežmarok, pracoval ako pomocný robotník.

Svätopluk Kusala pred prepustením ako nadporučík a po reaktivácii v auguste 1995 ako plukovník v Chorvátsku s príslušníkmi SLOVENGBAT na základni Lipik

Poníženie a rehabilitácia

„Rozdiel oproti čistkám v čs. armáde, ktoré sprevádzali nástup totality po roku 1948 a po roku 1968, bol v miere postihov,“ uvádza plukovník v. v. MUDr. Svätopluk Kusala, predseda Združenia vojenskej obrody Slovenska, ktorá zastupuje záujmy politicky perzekvovaných vojakov z rokov 1948 až 1989. Dodáva: „V stalinistickom období na prelome 50. rokov minulého storočia skončila značná časť vojakov po prepustení z armády často vo väzniciach ako ‚nepriatelia štátu‘. Viacerí boli aj popravení. Po roku 1968 boli vojaci z politických dôvodov „len“ prepúšťaní z armády. Za tým „len“ sa však skrýva skutočnosť, že sa z nich stávali občania druhej kategórie. V civilnom prostredí im totalitný systém neumožnil pôsobiť v povolaniach primeraných ich vzdelaniu a schopnostiam.“ Neraz v snahe užiť rodinu museli vykonávať aj podradné práce a žili v núdzi na okraji spoločnosti. Nemohli vycestovať do zahraničia, nemohli prijať verejné funkcie, nemohli vlastniť zbraň, niekedy boli sledovaní, inokedy odpočúvaní – a žili v neustálej neistote. Kádrové postihy sa týkali aj ich manželiek a detí.

S. Kusala sumarizuje, že po prijatí zákona 87/1991 o mimosúdnych rehabilitáciách bolo podaných v riadom termíne zo strany bývalých perzekvovaných vojakov približne 12-tisíc žiadostí o rehabilitáciu. Zďaleka nešlo o všetkých postihnutých. Stovky či skôr tisícky z nich už vtedy nežili a ich rodiny sa do rehabilitačného procesu nezapojili. Okolo 2 500 žiadostí však bolo zamietnutých. Samotní perzekvovaní vojaci dávali

v rehabilitačných komisiách veľký pozor, aby rehabilitačným procesom neprešli aj neoprávnení záujemcovia.

Možno dodať, že politicky perzekvovaným vojakom bola do výsluhového dôchodku započítaná doba od ich neoprávneného prepustenia z armády až do konca totality. V rámci rehabilitačného konania boli povýšení spravidla o jeden až dva stupne. Žiadali aj o ďalšie finančné odškodnenie. Napriek ich dlhoročnému úsiliu k tomu však štát nepristúpil ani v Českej republike, ani na Slovensku.

Generál na vrátnici

„Na reaktivovanie späť do vojenskej služby bolo podaných približne 1 760 žiadostí. Kladne ich bolo vybavených skoro 1 340. Na Slovensku nás reaktivovalo približne 110 vojakov vrátane dvoch žien,“ konštatuje plk. S. Kusala. On je jedným z nich. Začiatkom okupácie bol nielen vyhodnený z armády, ale čelil aj vykonštruovanému trestnému stíhaniu podľa paragrafov za urážku národa, aj za urážku štátu svetovej socialistickej sústavy a jeho popredného predstaviteľa. „Za ten prvý paragraf ste mohli dostať dva roky na tvrdo. Za druhý až štyri, a to dokonca bez možnosti skrátenia trestu za dobré správanie,“ vysvetlil. Po rehabilitácii a reaktivácii zastával napríklad v rokoch 1994 až 1999 pozíciu slovenského vojenského prídelenca v Chorvátsku. Dodajme, že spomedzi rehabilitovaných a reaktivovaných čs. vojakov získal najvyššiu pozíciu Karel Pezl. V rokoch 1991 – 1992 bol posledným náčelníkom federálneho generálneho štábu a vzápätí ako armádny (štvorhviezdičkový) generál bol prvý náčelník Generálneho štábu Armády ČR. V roku 1971 ho pritom za postoje proti okupácii prepustili z pozície náčelníka operačnej prípravy na generálnom štábe a v civile začínal ako vrátnik.

„Sme súčasťou histórie ozbrojených síl a dôkazom, že armáda bola v minulom režime hrubo zneužívaná na politické ciele. Nechceme preto sklamať pamiatku statočných vojakov, ktorí doplatili na odpor voči okupácii vojskami Varšavskej zmluvy. Kým žijeme, ich poslanstvo budeme niesť aj naďalej. Je nás však už veľmi málo, na Slovensku len zo tri desiatky. Preto verím, že naše protiokupačné postoje zostanú v pamäti ozbrojených síl aj po nás,“ s nádejou sa vyslovil plukovník Svätopluk Kusala.

Pavol Vitko

Foto: Ján Lörincz, archív respondentov a autor

Po roku 1968 boli vojaci z politických dôvodov „len“ prepúšťaní z armády. Za tým „len“ sa však skrýva skutočnosť, že sa z nich stávali občania druhej kategórie.

NA
MOMENT:

military

mental
health

[chvíľa
pre duševné
zdravie]

Vzťahy a zvládanie konfliktov (nie len) v práci

Otázka dobrých pracovných vzťahov sa dotýka nás všetkých. Na vzťahoch budujeme spokojnosť našich životov a vytvárame priateľstvá na celý život. Častejšie sme v pracovnom kolektíve ako s rodinami. Nehovoriac o zahraničných služobných cestách či vyslaniach, keď sú naši kolegovia súčasťou aj života "mimo" pracoviska. Dokonalá pracovná atmosféra je ideálom. Poznáme tlak termínov, preťaženia z úloh, chýb, keď najčastejšie môže vzniknúť konflikt.

Budujme podporné vzťahy

Naše nastavenie: Urobme maximum, aby ste do práce priniesli zo seba to najlepšie. Samozrejme, nebudeme dokonalí. Ak sa na nás ostatní môžu spoľahnúť, tak cítia, že nám na nich záleží.

Vypočujeme a reflektujeme: V prípade, že sa s kolegom poznáte dlhšie, už máte predstavu o jeho charakterových vlastnostiach. Vybudujme si aj návyk počúvať a porozumieť. Nevytvárajte si zbytočné domnienky, či unáhlené závery.

Dôverujme: Keď mám pocit, že sa na druhých môžem spoľahnúť a môžem s nimi zdieľať pocity, posilňuje sa tým náš vzťah. Budme v rámci možností otvorení a odhalme kolegom myšlienky, obavy a emócie. Podelme sa s nimi o problémy, obavy či o naše nápady.

Tímova sila: ak sa o rozhodovanie podelíme s ostatnými, prispieva to k silnejším a spokojnejším vzťahom.

Požiadajte druhých o názor, dajte im priestor, aby mohli vyjadriť svoje nápady. Pripomeňte sami sebe, že nemáte odpoveď na všetko.

Čo s ľuďmi, ktorí sa nechcú o problémy rozprávať a ich jediným cieľom je vyvolať konflikt na pracovisku?

Spoznajte daného človeka a jeho názor na vec. Úprimný záujem často odzbrojí aj veľmi výbušných ľudí. Je na vás, či s takým človekom budete pokračovať v diskusii alebo sa rozhodnete, že niektorým témam je, pre zachovanie dobrých vzťahov, lepšie sa vyhnúť.

Aj nereagovanie je jedným zo spôsobov konania.

Čo môže byť zdrojom konfliktu?

- súperenie,
- pocit nespravodlivosti,
- neochota spolupracovať,
- atmosféra nedôvery a strachu,
- nesprávne pochopenie vecí,
- chaos v informáciách,
- vysoká záťaž,
- intrigy a donášanie,
- nízka miera motivácie resp. rozdielna miera motivácie,
- rozdielne individuálne ciele a záujmy,
- zlé vzťahy medzi nadriadeným a podriadeným,
- nespokojnosť s odmeňovaním,
- nedôvera, závisť,
- strach z vyslovenia vlastného názoru, pretože ho kolegovia odmietnu,
- nevyjasnené kompetencie.

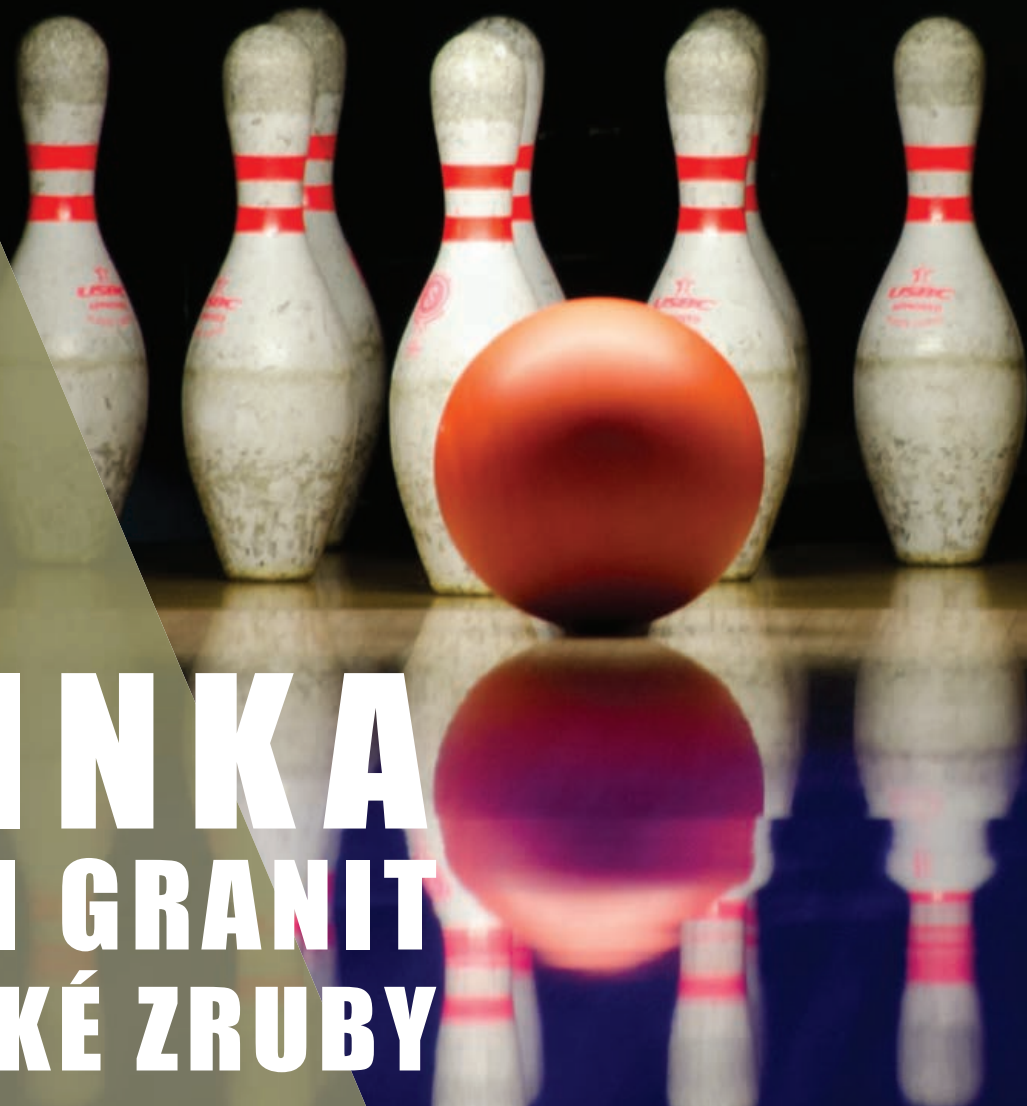
Ak však nadobudnete pocit, že ste sa stali obeťou šikanovania od vlastných kolegov nenechajte situáciu vyhrotiť a adresujte svoju sťažnosť nadriadenému.

Kontaktuj e-mailové psychologické poradenstvo:

PSYCHOLOG.OSSR@MIL.SK

GRANIT
HOTEL

NOVINKA V HOTELI GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY

V HOTELOCH GRANIT JE VÍZIOU DOPRIAŤ HOŠŤOM NIELEN KVALITNÉ KÚPEĽNÉ A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY, ALE AJ AKTIVITY A ZÁBAVU.

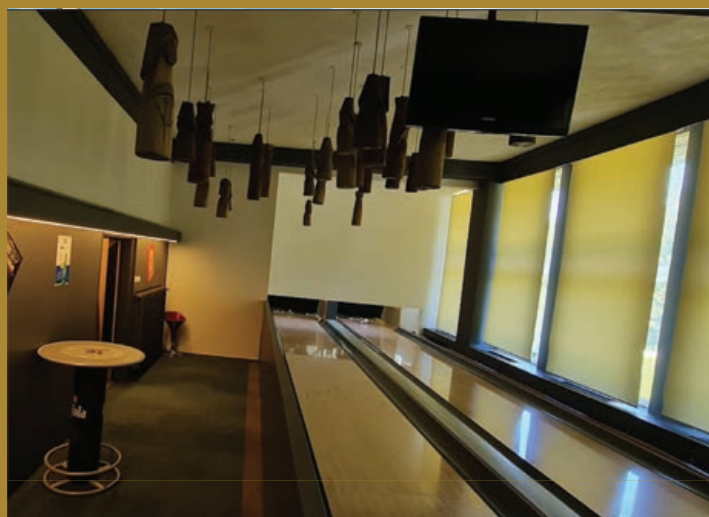
A práve preto je NOVINKOU v Hoteli Granit Tatranské Zruby nový a moderný bowling.

K dispozícii sú dve bowlingové dráhy, otvorené denne od 10:00 do 22:00.

Rezervácia dráh je možná na recepcii hotela.

Viac informácií o Hoteli Granit Tatranské Zruby nájdete na:
<https://granithotels.sk/tatranske-zruby/sk> .

Tatranské Zruby 20002,
062 01 Vysoké Tatry
recepcia.tz@granithotels.sk
+421 52 44 22 75 1

Boj proti klamstvám

nie je popieraním slobody slova

Častým argumentom tých, ktorí šíria dezinformácie a klamstvá, je to, že na to majú právo, pretože uplatňujú slobodu slova, ktorá je jedným z najdôležitejších atribútov demokracie.

Atých, ktorí na nepravdivosť ich tvrdení upozorňujú, označujú ako novodobých cenzorov z totalitných režimov. Tento argument je od základu mylný a to hneď z niekoľkých dôvodov. Predovšetkým, sloboda slova nemôže byť bezbrehá, pretože by viedla k rozpadu spoločnosti. Jej obmedzenia sa nachádzajú v právnych úpravách všetkých vyspelých a demokratických krajín sveta. Nie je možné napríklad šíriť poplašné správy, nie je možné šíriť klamstvá, ktoré by mohli viesť k ohrozeniu životov a nie je možné druhých ani beztrestne urážať, osočovať, poškodzovať ich česť a dobré meno. Existujú aj špeciálne prípady, ktoré sa týkajú vybraných tém. Napríklad popieranie holokaustu, oslavovanie zločineckých politických systémov, súhlas so zločinom alebo podpora vojny.

Falošné kontá, hejty a šikany

Rozšírenie internetu, internetových diskusií a sociálnych sietí a ich masové sprístupnenie všetkým spoločenským vrstvám so sebou prinieslo dosiaľ nevídané možnosti ako môže bežný človek prezentovať svoje názory, vyjadrovať súhlas či nesúhlas s politikmi a komentovať spoločenské dianie. Táto sloboda však priniesla aj vysoký stupeň anonymity. Odrazu je vytvorenie konta na sociálnej sieti pod falošným menom otázkou minút. S tým prišiel aj fenomén internetového hejtu a šikany. Kto si pamätá na časy online diskusných fór, iste si spomenie na mnohé takéto prípady. Ľudia si pod rúskom anonymity neuviedomili, že to, čo píšú na internete, by nikdy nepovedali druhému človeku do očí, ani nehlasali verejne. Objavili sa vulgarizmy, osočovanie, antisemitizmus, rasizmus a aj prvé konšpiračné teórie. Prostredie internetu bolo pre ich šírenie ideálne.

Bolo len otázkou času, kedy sa prostredie diskusií a sociálnych sietí stane predmetom záujmu štátnych aj neštátnych aktérov, ktorí zistili, že pomocou nich môžu ovplyvniť takmer všetko. Od náklonnosti či nenávisti ku konkrétnej osobe, napríklad politickému predstaviteľovi, až po volebné procesy. Takzvané trolie farmy začali chrliť nielen milióny príspevkov, ale organizovať aj vysoko sofistikované vplyvové operácie. Ich úspech spočíva v aplikácii teórie moci, kde je najvýhodnejšie presvedčiť subjekt o tom, aby šíril nejakú myšlienku, alebo konal určitým spôsobom bez toho, aby sám vedel, že je niekým ovplyvňovaný.

Obrana proti deštrukcii

Je povinnosťou demokracie sa voči takýmto deštruktívnym vplyvom brániť. Nielen represiou, ako to bežne robia autoritárne režimy, ale aj argumentáciou a správne zvolenou komunikáciou. Človeka, alebo subjekt, ktorý vedome a cielene šíri klamstvá či nenávisť, možno stíhať aj podľa jestvujúcich zákonov. Väčšou výzvou je zabezpečiť odolnosť obyvateľstva voči takýmto kampaniam. Aby používateľ sociálnych sietí dokázal rozoznať sám, aký obsah je toxický a nielen ho ďalej nešíril, ale na jeho nebezpečenstvo upozorňoval aj iných. Hoci to v slovenských podmienkach znie ako sci-fi, sú príklady krajín, kde sa to darí. Napríklad Fínsko, Pobaltie a aj Ukrajina.

Najväčšou výhrou šóriteľov dezinformácií je to, keď spoločnosť presvedčia, že oni vlastne majú pravdu a dezinformátori sú tí, ktorí proti nim bojujú. Zbežný pohľad na slobodu slova v krajinách ako je Rusko, Čína či Irán je výrečným príkladom, kam môže takáto zvrátená logika viesť.

Michal Ďurman

Odbor pre hybridné hrozby
a strategickú komunikáciu

MO SR

MILITARY ENGLISH

FROM VILNIUS WITH COMMITMENTS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

The NATO Vilnius summit (July 11-12, 2023) will **go down** in the history books as the melting pot of high hopes, strong reaffirmations and partially fulfilled dreams. Representatives of NATO member states gathered in the capital of Lithuania 500 days after the Russian invasion of Ukraine at – to quote NATO communique from the summit – “a critical time for our security and international peace and stability”.

There are three crucial parts to the outcome of the Vilnius summit: 1) reaffirmation of the commitment to defend each other and every inch of Allied territory at all times to which goal more funds have been allocated; 2) welcoming the new member (Finland) and high hopes that the **deadlock** concerning the approval of Sweden’s membership has finally been resolved; 3) supporting Ukraine’s right to choose its own security arrangements and **waiving** the need for the Membership Action Plan as a pre-condition for future NATO membership.

Where previously Russia was designated a “security concern” in various NATO documents in the past, the Vilnius Summit communique clearly states that Russian Federation is “the most significant and direct threat to Allies’ security and to peace and stability in the Euro-Atlantic area”, specifically due to its illegal, **unjustifiable**, and unprovoked war of aggression against Ukraine. Also, China is mentioned in strong terms as a challenge to NATO interests, security and values, especially due to PRC’s “**malicious** hybrid and cyber operations and its confrontational rhetoric and disinformation” actions. In particular, NATO calls on China to act responsibly and **refrain** from providing any lethal aid to Russia.

To counter the aforementioned threats, Allies have agreed to strengthen NATO’s command and control, increase military presence on NATO’s Eastern Flank, improve the readiness, preparedness and interoperability of NATO’s Integrated Air and Missile Defense (IAMD), with an initial focus on the Eastern Flank. In addition, Allies have agreed on a more ambitious Defense Investment Pledge, where 2% of GDP for defense spending will be a minimum, and at least 20% of that amount would be allocated to military equipment acquisitions, research and development.

Not everyone returned home from Vilnius completely satisfied though: where Ukraine’s President Zelenskyy expected a clear roadmap and a set timetable for his country’s membership in the Alliance, NATO has pledged that it will be in a position to extend an invitation to Ukraine to join the Alliance when “Allies agree and conditions are met”. However, Allies have agreed to establish the NATO-Ukraine Council, a new joint body where Allies and Ukraine sit as equal members to advance political dialogue, engagement, cooperation, and Ukraine’s Euro-Atlantic aspirations, and to turn the Comprehensive Assistance Package (CAP) into a multi-year program for Ukraine. The assistance provided will help rebuild the Ukrainian security and defense sector and transition Ukraine towards full interoperability with NATO.

QUESTIONS:

1. Prečo ukrajinský prezident odchádzal zo summitu vo Vilniuse sklamaný?
2. Aké sú hlavné odkazy summitu NATO?
3. Ako definuje NATO svoju pozíciu voči Číne?

GLOSSARY

- **go down in books** /gəʊ daʊn ɪn bʊks/ – (fraz.) zapamätaný, zapísaný;
- **deadlock** /ˈdeɪdlək/ – zablokovanie, patová situácia;
- **waiving** /ˈweɪvɪŋ/ – zrieknutie sa;
- **unjustifiable** /ˌʌn.dʒəˈstɪ.fəɪəbəl/ – neospravedlniteľný;
- **PRC** /pi-ɑr-si/ – Čínska ľudová republika (People’s Republic of China);
- **malicious** /məˈlɪʃəs/ – škodlivý, zákeľný;
- **refrain** /rɪˈfreɪn/ – zdržať sa;
- **aforementioned** /əˈfɔː.mənˈfənd/ – horeuvedený;
- **flank** /flæŋk/ – krídlo;
- **pledge** /pledʒ/ – záväzok.

kpt. ThDr. Stanislav Dulák, PhD.
dekan Veliteľstva Pozemných síl OS SR Trenčín

Kam tento svet speje?

Speváčka Sima Magušinová (Martausová) sa vo svojej piesni *Kam tento svet speje?* zamýšľa nad situáciou v dnešnej spoločnosti a po všeobecnom zhodnotení v refréne zaznie: „Sloboda narieka, lebo nám velí svet a jeho stroje už vedú s nami boje o vzácny čas ... a iba schránky ostali z nás.“

Tradičný integračný mechanizmus, ktorý pozostával z hlboko rozvinutého kultúrno-duchovného života, sa pričinením nových životných trendov rúca a jednotlivci si nedokážu odovzdať naučené metódy a praktické skúsenosti, pomocou ktorých spája kultúra ľudí pospolu. Spoločnosť sa zbavuje tradícií, opúšťa dedičstvo otcov. To spôsobuje, že jednotlivci v čoraz väčšej miere strácajú pocit príslušnosti k celku. Oslabovanie väzieb medzi ľuďmi má tri navzájom sa ovplyvňujúce podoby: osobnú osamelosť, vzťahy pozbavené autentického obsahu a celkové oslabenie inštitúcií a mechanizmov fungovania ľudského spoločenstva.

Keď kráľ Hieronym požiadal Archimeda, aby dokázal či nepatrnou silou možno zdvihnúť veľké bremeno, Archimedes to vyskúšal na nákladnej lodi, čo neskôr opísal v diele: „O pákach“. S týmto objavom je spojený aj výrok: „Dajte mi pevný bod vo vesmíre a pohnem Zemou.“

Ak má spoločnosť rásť, kultúrne a duchovne sa vzťahovať, potrebuje pevný bod. Pevnú pôdu pod nohami. Trvalé hodnoty, ktoré sú ako skala, platia vždy, za každých okolností, bez ohľadu na postavenie a moc jednotlivca. Samotná spoločnosť si tieto hodnoty nemôže vytvoriť, pozostáva z mnohých jednotlivcov a preto je ako piesok, ktorý na základe pravidiel fyziky je nestály, podlieha sile gravitácie. Len Boh je nemenný. Ten istý. Včera, dnes i zajtra. Hodnoty, ktoré reprezentuje a v Zjavení nám dáva poznať, sú ako On, nemenné. S ich pomocou je možné pohnúť naším svetom. Pozdvihnúť svoj život i celú spoločnosť. V spoločenstve viery človek prestáva byť osamelý, vytvára spoločenstvo ľudí, ktorí vedú odkiaľ prichádzajú, kam idú a čo chcu dosiahnuť. Jednotlivec sa tak stáva súčasťou veľkého božieho plánu spásy, ktorý ho vnútorne naplňuje, motivuje ku konaniu dobra a zároveň presahuje.

Výstava a víťazi

Od 30. júna do konca prázdnin si v priestoroch bratislavského obchodného centra VIVO! môže verejnosť pozrieť výber víťazných a najlepších prác z 22. ročníka výtvarnej súťaže *Vojaci očami detí*.

Do súťaže, ktorú tradične vyhlasujú minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR a redakcia rezortného mesačníka *Obrana*, tohto roku poslalo obrázky 2 338 detí z 353 škôl. Hodnotila ich porota, v ktorej spolu s vojakmi a zamestnancami rezortu obrany pôsobili aj výtvarníci Katarína Böhmová, František Guldán a Martin Kellenberger.

Ako sa po minulé roky stalo tradíciou, s víťaznými prácami sa po Bratislave bude môcť verejnosť do júna 2024 oboznámiť postupne aj v Trenčíne, Liptovskom Mikuláši, Banskej Bystrici či ďalších slovenských mestách. Prirodzene, vystavená je aj práca *Slovenský vojak*, ktorá získala prvé miesto v kategórii mladších žiakov. Jej autorkou je budúca tretiačka zo Základnej školy vo Veľkej Hradnej Amélia Peťkovská, ktorá neváhala a s pomocou svojej mamy nám poslala milé obrazové podakovanie.

Foto: Pavol Vitko, Ingrid Peťkovská

Fotograf Povstania

Možno budeme prekvapení, že podstatnú časť fotografií, ktoré poznáme zo Slovenského národného povstania zaznamenal jediný fotograf. Bol to Ivan Székely (1908 Sečovce – 1991 Košice), absolvent práva na bratislavskej Univerzite Komenského, za Slovenského štátu internovaný v Židovskom pracovnom tábore v Novákoch. Na poslednú chvíľu dokázal z tábora na otočku utiecť do Bratislavy a vzápätí jedným z posledných vlakov dorazil do Banskej Bystrice, kde práve vypuklo SNP. Jeho zámer bol jasný. Potreboval si totiž zobrať do Povstania vlastný kvalitný fotoaparát, zásobu filmov, aj bicykel. Vzápätí sa veliteľstvu povstaleckej armády ponúkol ako vojnový fotograf. Po previerke na spravodajskom oddelení ho začlenili do povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku s voľným vstupom do vojenských objektov, aj na frontovú líniu. Aj o tom je kniha Zbraň – fotoaparát – odvaha s podtitulom Fotograf Povstania Anton Ivan Székely. Súčasťou skvele zostavenej publikácie, ktorú v slovenskom aj anglickom jazyku vydalo Múzeum SNP, sú tiež rozsiahle autentické spomienky fotografujúceho povstalcu I. A. Székelyho. No najmä vyše 170 jeho legendárnych fotografií.

(pv)

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXI. • č. 8/2023 • Redakčná uzávierka 24. 7. 2023 • Do výroby zadané 3. 8. 2023 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepk@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Miroslav Michalčák
psychológ 2. brigády Vzdušných síl OS SR Zvolen

Únava

Únava je emócia, ktorá ovplyvňuje naše každodenné fungovanie a má značný vplyv na fyzickú a emocionálnu pohodu. Základným prvkom únavy je pocit fyzickej a mentálnej vyčerpanosti. Tento stav nás môže ovplyvniť v každej oblasti života, ako na pracovisku, tak aj v súkromnom živote.

Najčastejšími príčinami môžu byť fyzická alebo mentálna námaha, nezdravý životný štýl alebo stres.

Emocionálna vyčerpanosť a pocit bezmocnosti môžu spôsobiť, že sa cítime unavení aj bez toho, aby sme fyzicky pracovali. Okrem toho môže byť únava spôsobená aj rôznymi zdravotnými problémami, ako sú napríklad ochorenia štítnej žľazy alebo anémia. Existuje však mnoho spôsobov, ako s tým môžeme bojovať. Jedným z najdôležitejších krokov je uvedenie si príčiny vášho stavu. Ak je spôsobený nezdravým životným štýlom, zlepšenie stravy, pravidelná fyzická aktivita a dostatočný spánok môžu pomôcť zlepšiť náš celkový stav. Ak je príčinou stres, treba zlepšiť svoje stratégie zvládania a naučiť sa relaxovať. Vedieť oklamať svoj mozog môže byť tiež užitočné, aby sme dokázali robiť veci, ktoré sa nám robiť nechce, ale ktoré musíme urobiť. Jedným zo spôsobov je rozdelenie úloh na menšie časti, ktoré sa zdajú menej náročné a tak môžeme prekonať pocit lenivosti a postupne dokončiť celú úlohu. Ďalšou možnosťou je zamerať sa na ciele a výhody, ktoré sú spojené s dokončením úlohy. Keď sa nám nechce ísť cvičiť, zamerajme sa na to, že po cvikoch sa budeme cítiť lepšie a budeme mať viac energie na zvyšok dňa. Pomôže nám aj nastavenie pevného času na dokončenie úlohy. Takto si vytvoríme rutinu a naša myseľ sa prispôbi novému plánu. Fyzická aktivita môže byť tiež účinným spôsobom ako prekonať pocit únavy. Vhodné je začať s ľahšou fyzickou aktivitou, ako je prechádzka alebo joga. Pomôže nám to uvoľniť sa a zlepšiť si náladu. Ak sme schopní zvýšiť intenzitu cvičenia, môže to byť efektívne na zlepšenie celkovej kondície a zvýšenie hladiny energie. Taktiež je dôležité dbať aj na svoju mentálnu pohodu a nájsť si čas pre seba. Relaxačné techniky ako meditácia, hlboké dýchanie a joga môžu pomôcť zmierniť stres a uvoľniť sa.

Zdravý životný štýl, dostatočný spánok a relaxácia sú kľúčom na prekonanie pocitov únavy. Pretože ako sa hovorí, s dobrým spánkom príde aj dobrá nálada.

Boje o stredné Pohronie

Ústup povstaleckých jednotiek 7. októbra 1944 smerom na Budčú

Po obsadení vyprázdnenej Handlovej (významnej uhoľnej oblasti) 23. septembra 1944 sa nemecká bojová skupina SS Schill usilovala preniknúť do údolia Hronu. Najväčšie boje o severozápadné prístupy k Sv. Krížu nad Hronom (v súčasnosti Žiar nad Hronom), ale aj Kremnici sa odohrávali pri obci Janova Lehota. Povstalecké jednotky podnikli protiútok, ktorý však napriek ich prevahe nevedol k úspechu. Podpisali sa pod to nedostatky vo velení, zlá morálka a disciplína jednotiek, ale aj nedostatočná prieskumná činnosť. Povstalci vzápätí s veľkými stratami ustúpili do priestoru Sv. Kríža nad Hronom. Ďalšia časť bojovej skupiny Schill (južnejšie od tohto úseku) postupovala od obce Oslany a pomocou samohybných diel útočila proti slabej obrane III. taktickej skupiny povstaleckej armády (veliteľ plk. pech. Pavol Kuna) v priestore od Radobice na Veľké Pole. Výsledkom bolo dobytie Žarnovice 27. septembra. Po prekročení rieky Hron však Nemci na prelome septembra a októbra uviazli v pozíčných bojoch v priestore dnešnej obce Hodruša-Hámre, kde jednotky III. taktickej skupiny spolu s partizánmi húževnato bránili prístupy do Banskej Štiavnice.

Ústup zo Sv. Kríža

Paralelne s tým sa Nemci pripravovali na útok proti jednotkám III. taktickej skupiny v priestore Sv. Kríža nad Hronom. Do mesta prenikli 3. októbra 1944, boje v jeho okolí (najmä v priestore Starej Kremničky) však pokračovali aj v nasledujúcich dvoch dňoch, a to v dôsledku povstaleckého protiútoku. Na jeho podporu dorazil zo Zvolena aj improvizovaný pancierový vlak gen. M. R. Štefánika. Povstalci sa nakoniec stiahli na východ do priestoru Piteľová – Trnavá Hora – Jalná (v súčasnosti časť Trnavej Hory). Ovládnutím priestoru Sv. Kríža nad Hronom si Nemci otvorili cestu na Zvolen. Postup

bojovej skupiny Schill údolím Hrona pritom pokračoval aj v nasledujúcich dňoch, a to napriek povstaleckým protiútokom. Nemci 8. októbra dobyli Hronskú Breznicu a dostali sa 11 km od Zvolena. V útoku na mesto však nepokračovali, keďže v jeho priestore predpokladali rozsiahly odpor povstaleckej armády. Bojová skupina Schill sa preto mala presunúť na juh a sústrediť sa na dobytie priestoru okolo Banskej Štiavnice. Túto úlohu jej však povstalci uľahčili, keďže banskoštiavnický priestor v snahe o skrátenie frontovej línie vyprázdnili. Do povstalcami opusteného mesta preto Nemci vstúpili už 9. októbra. Údolie Hrona mali zabezpečiť jednotky divízie Tatra postupujúce zo severu.

Úspech pri Jalnej

Velenie 1. čs. armády na Slovensku v Banskej Bystrici si veľmi dobre uvedomovalo, aké následky by pre obranu povstaleckého územia malo obsadenie Zvolena. Už 7. októbra preto nariadilo uskutočniť nasledujúci deň protiútok, ktorého cieľom bolo vytlačiť nepriateľa k Trnavej Hore. Na tejto akcii sa zúčastnili jednotky III. taktickej skupiny, partizánska brigáda kapitána Nálepku a prvé jednotky 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády v ZSSR, ktoré práve pristáli na povstaleckom území. Prítomnosť týchto dobre vycvičených vojakov bola pre demoralizovaných povstaleckých vojakov veľkou vzpruhou. Najmä vďaka tomu sa Nemcov podarilo v ťažkých bojoch prinútiť k ústupu (asi 6 km na západ) a 11. októbra obsadiť Jalnú (vrátane priestoru na sever od rieky Hron), kde sa front stabilizoval až do 26. októbra. V nasledujúcich dňoch povstalecká obrana posilnená jednotkami paradesantnej brigády odolala aj nemeckým pokusom preniknúť do chrbta povstaleckých jednotiek v priestore Trnavá Hora – Hronská Dúbrava – Hronská Breznica postupom na sever od Banskej Štiavnice.

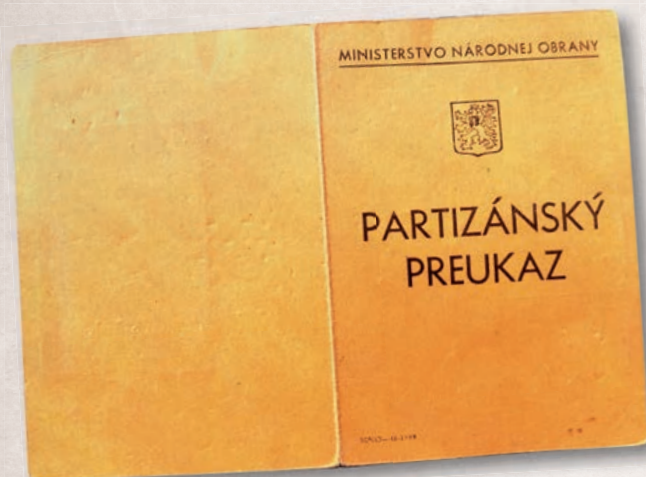
Po ústupe povstaleckých vojsk z Turca začiatkom tretej septembrovej dekády 1944 sa ťažisko bojov s nemeckými okupačnými jednotkami začalo presúvať do údolia rieky Hron. Povstalci však neboli schopní udržať ani priestor Prievidza – Handlová a preto ho bez boja vypustili z obrany. Nemcom sa tak na opačnej strane zlepšili manévrovacie schopnosti.

ce. Dňa 16. septembra dokonca povstalci (dve roty vojakov a dve čaty partizánov) s podporou delostrelectva a letectva pod velením mjr. gšt. Štefana Murgaša podnikli útok na kruhovú obranu protivníka v priestore horskej dedinky Močiar (južne od Jalnej). Nemci totiž z tohto priestoru podnikali nebezpečné výpady smerom na Kozelník a Hronskú Breznicu. Na túto akciu boli vyčlenené nedostatočné prostriedky a bola neúspešná. Nemci sa však už koncentrovali aj na iné prístupy k Zvolenu. V tomto čase totiž vrcholili ich prípravy na generálnu ofenzívu, ktorou povstalecké boje vstupovali do svojej záverečnej tragickej etapy.

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHA

Veliteľ 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády plk. pech. Vladimír Příkrýl na bojovom stanovišti počas bojov pri Hronskej Dúbrave v prvej polovici októbra 1944

Prísaha nad hrobom kapitána Nálepku

Požiadavky na zvýhodnenie priamych účastníkov národného odboja v rôznych oblastiach života, ktoré sa čiastočne objavovali ešte pred skončením priamych bojov druhej svetovej vojny, sa naplno prejavili v povojnovom období.

Základným predpokladom na riešenie tohto problému bolo definovanie kľúčového pojmu „československý partizán“. K tomu došlo prijatím zákona č. 34/1946 zo 14. februára, ktorým bol tento pojem vymedzený.

Štatút partizána

Rozhodujúcu právomoc pri uznávaní štatútu čs. partizána a vydávaní osvedčenia o účasti v národnom odboji mala obnovená Kancelária československých légii (Kleg.) v štruktúrach Ministerstva národnej obrany. Pre slovenských občanov bola zriadená jej pobočka v Bratislave, ktorej mohli byť adresované žiadosti samotných účastníkov alebo ich pozostalých.

Štatút československého partizána mohol získať „štátne spoľahlivý“ československý štátny občan, ktorý pred 10. májom 1945 pôsobil minimálne dva mesiace, alebo za zvlášť nebezpečných okolností najmenej jeden mesiac v jednotke, ktorá vyvíjala v tyle nepriateľa bojovú alebo záškodnícku činnosť voči nemeckým jednotkám a zúčastnil/a sa aspoň na jednej akcii so zbraňou alebo deštruktívnymi prostriedkami. Rovnako bol partizánom uznaný aj príslušník partizánskej jednotky, ktorý bez ohľadu na čas pôsobenia v odboji v súvislosti s bojovou činnosťou prišiel o život, bol ťažko ranený alebo ťažko ochorel, tiež príslušník, ktorý vykonal hrdinský čin

alebo inú významnú záslužnú činnosť pre svoju jednotku.

Oranžový dokument

Istou formou dokladu o ich účasti v protifašistickom odboji boli okrem spomínaného osvedčenia aj potvrdenia o členstve v partizánskych brigádach, tzv. partizánske preukazy. Uchádzač musel o preukaz požiadať MNO a preukázať, že spĺňa podmienky zákona, ktoré muselo potvrdiť aj Združenie českých partizánov vo Svazu národní revoluce v zemích České a Moravskoslezské alebo Zväzom partizánov na Slovensku. Potvrdenie mohlo byť vydané aj rodinným príslušníkom.

Preukaz je vyrobený z listu tvrdého oranžového papiera s rozmermi 106×148 mm, zloženého uprostred. Na prednej strane je v hornej časti nápis „MINISTERSTVO NÁRODNEJ OBRANY“, pod ním štátny znak a veľký nápis „PARTIZÁNSKÝ PREUKAZ“. Zadná strana je prázdna. Ľavá strana vnútra preukazu obsahuje čierno-bielu fotografiu 60 × 41 mm a vlastnoručný podpis držiteľa. V hornej časti nad fotografiou je číslo spisu (čj. 54023/37-Ch-25). Pravá strana obsahuje základné identifikačné údaje majiteľa, príslušnosť k jednotke a číslo preukazu. Obe strany sú potvrdené pečiatkou MNO Kancelár čs. légii, na pravej strane je aj podpis ministra.

Preukaz č. 420

Preukaz č. 420 pochádza z pozostalosti po Štefanovi Chovanecovi, ktorý sa narodil 16. marca 1916 v Turzovke, okres Čadca. V júli 1942 bol čatár Chovanec odoslaný na front do ZSSR k 101. pluku Zaisťovacej divízie. V júni 1943 zbehol k partizánom a pridal sa k partizánskej jednotke Nálepka – Repkin. Od augusta 1943 pôsobil v tejto jednotke ako náčelník štábu. Aktívne sa zúčastňoval na plánovaní a uskutočňovaní diverzných činností a na bojoch proti nemeckým vojakom v Bielorusku.

Čatár Chovanec 20. novembra 1943 pri pohrebe kapitána Nálepku predniesol v mene partizánskeho oddielu prísahu jeho príslušníkov. V januári 1944 ho na vlastnú žiadosť partizánsky štáb odoslal k čs. vojenskej jednotke do Jefremova v ZSSR a neskôr ho povýšili na rotného. Zúčastnil sa už ako podporučík pechoty v zálohe bojov o Duklianský priesmyk v radoch 1. Československého armádneho zboru v ZSSR.

V priebehu bojov bol ťažko ranený. Za činnosť v partizánskych oddieloch mu 31. decembra 1944 prezident ČSR udelil Čs. vojnový kríž 1939. Po vojne bol postupne povyšovaný až do hodnosti plukovníka v zálohe.

PhDr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

PRIDAJ SA K ELITE -
OZBROJENÝM SILÁM SR

**MNOHO PROFESÍÍ,
JEDNO POSLANIE**

BUDEMVOJAK.SK

